

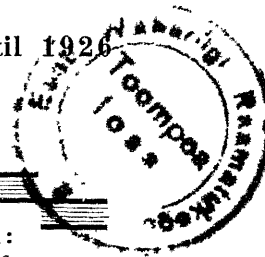
KAUBANDUS-TÖÖSTUSKOJA

Nr. 13. I aastakäik

TEATAJA

15. augustil 1926

Ilmub kaks korda kuus.

Tellimishind:

Aastas	Emk. 250.—
Poolaastas	„ 150.—
Välismaale	„ 500.—
Poolaastas	„ 300.—

Toimetus:

Kaubandus-tööstuskoda, Tallinn, Lai t. 45
Kõnetraat 17-77, toimetaja kodus 1-35
Toimetaja kõnetunnid: igal esmaspäeval, kesknädalal ja reedel kella 2—3 p. l.

Kuulutuste hinnad:

1/1 lhk. .	Emk. 4000.—
1/2 „ .	„ 2200.—
1/4 „ .	„ 1200.—
Kaanekülgedel—kokkuleppet	

SISU: Arvustavaid märkusi VII üleriikliku töösturite kongressi kohta. Mele ülesandele! Tänavusist rahvusvahelistest töökongressidest (järg). Soome detailkaubanduse arenemisest. Tollikõrgenduse kava Saksamaal. Mis arvab Ameerika majandusteadlane Vene-Saksa ärisuhetest? Pärnu sadama laevasõidu olud. Mõnesid märkusi kaubaturu võitmise kohta. Kaubandustööstuskoja teateid. Eesti metsa- ja puueksport-tööstus. Teiste maade majanduslik elu-olu. Teateid kodu- ja välismaalt. Näitusi ja messe. Uusi seadusi ja määrusi. Tallinna ja Pärnu sadama tegevus. Äriettevõtete koosseis. Turgude ülevaade. Börsikursid. Kaubahinnad.

Arvustavaid märkusi VII üleriikliku töösturite kongressi kohta.

25. juulil lõppes Pärnus VII üleriiklik töösturite kongress, mis oli kestnud kaks päeva. Kongressi päevakord oli pikk ja lai, aga kui võrdleme seda päevakorda V. üleriikliku töösturite kongressi omaga, mis kolm aastat tagasi Tallinnas „Estoonias“ ära peeti, siis näeme, et suurem hulk küsimusi, mis tänavuse kongressi päevakordal ehtisid, ühed ja samad olid. Ikka „tööstuse korraldamine“, „tööstusmaksud“, „tööstuskrediitid“, „töölise kinnitus“ jne. Muidugi ei või midagi selle vastu olla, kui töösturid aastate viisi oma häda kaebavad, sest laps nutab ikka seni, kuni ema teda kuulda võtab, kuid selle juures ei tihka aga ka küsimata jätta, kas kongressid sel kujul nagu see tänavugi Pärnus peeti üldse nii palju tähelepanu väärivad, et mõjuval pool nende otsuste ja soovivaaldustega tõsiselt arvestama hakataks. Mõned asjaolud, mis just viimase kongressi puhul avalikuks tulid, lasevad oletada vastupidist. Seepärast pole vahest ülearune, kui äsjalõppenud kongressi võtame lähemale vaatlemisele.

Kõige pealt kongressi koosseis. Kongressi korraldusmäärustes oli öeldud, et saadikuid valitakse organisatsioonide poolt iga kümne liikme kohta üks esitaja. Aga, kus organisatsioonid

puuduvad, seal tulevad tööstusettevõtjad kokku ja valivad iga kümne pealt (või ka alla kümne) ühe esitaja kongressile.

See kord aitab väga hästi selleks kaasa, et kongressi koosseis saab täiesti juhuslik. Mõned Petseri või Paldiski töösturid astuvad kokku ja saadavad oma esitaja kongressile, ilma et nad teaksid talle lähemaid juhtnööre kaasa anda. Nii-suguste üksikute ettevõtjate esitaja ei ole ka oma valijatega vähematki seotud; ta ei tea vahest isegi öieti nende tahtmisi, ja kuigi teab, pole kuigi palju kohustatud nendega arvestama. Nii-sugune esitaja talitab kongressil täiesti oma-pead ja võib kergesti langeda silmapilksete mõjude alla. Ja kui nii-sugune kogu hakkab ajama „suurt tööstuse poliitikat“, siis on küll karta, kas seal pool, kuhu kongressi otsused pärast arvestusevõtmiseks esitatakse, neid väga tõsiselt saab arvesse võtta.

Tänavusel Pärnu kongressil esines aga kõrgi üks uus tüüp tööstureid, nõndanimeetatud endised gildivennad. Nende eesotsas seisid hr. V. Linnamägi ja hr. Lavitsky Tallinnast. Missugust tööstusharu nad esitasid, jäi kõrvaltvaatajale saladuseks, sest hr. Linnamägi on tuntud kui Tallinna linna pandimaja juhataja, milline elukutse

vaevalt kuulub tööstuse hulka, ja hr. Lavitsky ei ole meie teada koguni tööstustunnistusi lüüsnud, nii et tal vist kaunis raske oli mõnd töösturite gruppi või organisatsiooni esitada. Kongressil sõnu teha, selleks pole ju erilist esitusvolitust nii hädasti tarvis, aga et neil sõnadel ka kaal oleks, selleks on küll tarvis, et ülesastujal ka teatud seljatugi oleks.

Kaubandus-tööstuskoda, mida kõikidel töösturitel ja kaupmeestel kongressidel tänini nii tugevasti nõuti ja mille vajadust alati alla rõhutatud, sai tänavusel kongressil ägeda arvustuse osaliseks. Tegelikult on k.-t.-koda kõigest 6 kuud vana, aga juba heideti ette, et ta pole töösturitel makse maha võtnud, pole nende elujärge parandanud ja kes teab mis kõik tegemata jätnud. Kuidas üks asutus, kes alles pool aastat tegutsenud, nii suuri ülesandeid üle öö võiks täita, seda ei seletanud ükski arvustajatest ära. Üks asi puutus aga küll silma: kõige ägedamatel arvustajatel puudus enestel täieline ülevaade ja selgus Koja tegevusest ja tema seadusest. Keegi nendest pole nähtavasti vaevaks võtnud Kotta sisse astuda ja tema tegevusega tutvuneda.

Arvustus on ju hea asi ja kui seda asjatundlikult ja erapooletult tehakse, siis täiesti tervitav. Arvustus kaotab aga igasuguse väärtuse, kui ainult sõnade valinguga tullakse ja hääletugevusest oma mõtetele tuge otsitakse. On täiesti õige, et Koda selle lühikese aja jooksul kuigi palju pole suutnud korda saata — imet ei suuda ju ükski asutus korda saata, — kuid ometi on kohatu seadida üles küsimust, mis jaoks meil siis Koda tarvis, kui ta kohe meile suurel hulgal häid andeid rüppe ei puista! Kui sarnast loogikat jagada, siis võiksime ka küsida, milleks meile riigikogu tarvis on; maksame ju riigikogu liikmetele palka ja meie maksud ainult tõusevad iga päev! Kristliku rahvaerakonna mehed olid kongressil Koja peale õige kurjad, aga nad unustasid endale panna ette küsimust, mis on siis nende esitajad riigikogus selleks ära teinud, et töösturite maksud alaneksid? Mõni kristlastest on riigikogu komisjonides küll kõigest muust rääkinud, mitte aga ärimaksude alandamisest!

Kongressil arvati, et Koja tegevus siis viljakamaks võiks muutuda, kui väike- ja kesktöösturite sektsiooni liikmete arv tõstetakse 20 pealt 30 peale. Teistes asutustes tüüratakse sinna poole, et koosseise kokku tõmmata ja liikmete arvu vähendada. Riigikogu liikmete arvu näiteks tahetakse alandada poole peale ja luodetakse, et töö selles kõrges asutuses selle läbi viljakamaks muutub. Töösturid selle vastu arvavad, et mida rohkem mehi koos, seda suuremad järeldused. Kui

iga mees ei saa kaasa rääkida, siis asi ei edene! See tuleb meele tööliliste ja soldatite saadikute nõukogusid, kus sadasid inimesi hommikust õhtuni koos istus, kuna riigivanker samal ajal ikka sügavamale kraavi langes. Mõned töösturid peavad nähtavasti veel seda leetriaigust, kus arvatakse, et arvuline suurus igas asjas hea on.

Kaubandus-tööstuskoda seadu- ja tema juhatuskiri tarvitab tööpoolest mõnes suhtes revideerimist, aga just nendest küsimustest, kus revideerimine tarvilik, mindi vaikides mööda. Leiti vaid, et siis isamaa on päästetud, kui väiketöösturitel ühes väikekaupmeestega Koja samapalju hääli on kui teistel sektsioonidel kokku. Kui palju aga väiketöösturid ja väikekaupmehed Koja heaks kohustusi kannavad ja kui palju teised ringkonnad, seda küsimust ei puudutatud. Haritud maailmasaadakse niiviisi aru, et õigusi jagatakse kohustustele vastavalt. Koja ülalpidamise kuludest kannab aga Koja II sektsioon (kesk- ja suurkaubandus) ümmarguselt 75 prots. oma õlgadel. Sealt poolt pole nurisetud, et mainitud sektsioon endale selle eest suuremaid õigusi nõuaks kui need teistel sektsioonidel on, vaid leplikus üksmeelses töös nähakse tuleviku panti. Seejärel tuleb tõsiselt kahtseda, kui mõnelt poolt teadmatuses tullakse üksmeelist tööd raskendada ja sellele takistusi tegema.

Kongressi lõpul võeti vastu resolutsioon, milles öeldakse, et „Koja seaduse revideerimisest ja parandamisest võtab osa kongressi poolt valitud toimkond...“ Kuid mingit toimkonda selleks ei valitud! Nii räägiti küll kõvasti ja kaua, aga kõik need targad kõned jäeti lõpuks õhku rippuma. Kes seda toimkonda siis valib, kui kongress ise teda ei valinud! Ega ometi seaduse revideerimiseks moodustatud toimkonda, keda koguni kaubandus-tööstusministeeriumi esitaja peab kokku kutsuma (sic!), saa ilma kindla määruseta valida. Missugused aga need määrused ja kes neid välja töötab ja kinnitab, see jäi kogu kongressile endale saladuseks.

K.-t.-koda tegevuse korraldamiseks peeti tarvilikuks, et k.-t.-koda IV. ja V. sektsioonide juhatused saadaksid endi poolt läbitöötatud tööstusse puutuvad kavatsused ja otsused linnade ja alvite (aga mispärast mitte kihelkondade ja valdade? Toim.) töösturite keskkühingule või koondustele läbivaatamiseks ja arvamise avaldamiseks.

Ilus soov, aga tegelikult võimatu teostada. Koda ei ole seadusandlik asutus, kes oma seaduseelnõud enne vastuvõtmist teistele asutustele arvamise avaldamiseks peaks saatma. Koda on oma iseloomult nõuandev asutus. Valitsuseasutused ja riigikogu komisjonid küsivad Koja arvamist. Kui Koda kõik need järelepärimised ja

arvamiste küsimised mööda maad laiali peaks saatma ja igalt poolt enne vastuseid ootama, kui oma seisukohta valitsusele teatavaks teha, siis matakas Koda enda ise elusalt maha. Koja esitaja ei tohiks siis millalgi valitsuse või riigikogu komisjonides oma arvamist avaldada enne, kui kõikide linnade ja alevikkude töösturite organisatsioonide otsused tal taskus on. Aga kui need otsused üksteisele risti vastu käivad, kas tohib Koda neid ise siis kokkukõlastada, või peab mingi referendumid ette võtma!

Koja seksioonides on ju peaaegu kõik linnad esitatud. Nagu teada, ei ole V. seksioonis Tallinna töösturid enamuses, vaid enamused on teiste linnade käes. Kas siis nüüd korraga ei usaldata enam neid mehi, keda läinud aastal vaimustusega valiti? Muidugi tuleb pidada loomulikuks, et Koja ja kohapealiste organisatsioonide vahel keskaks elav side, kuid selleks on peale muu tarvilik, et kohapealsed seltsid ja ühised oma hädad ja puudused teeksid Kojale teatavaks. Kahtlemata arvestab Koda nende soovide ja ettepanekutega. Täni ei saa öelda, et maakondadest ja linnadest just palju oleks Koja poole pöördud, maha arvatud krediidi küsimised. Ka krediidi küsimustes on Koda püüdnud vastu tulla, ja kui nüüd väike- ja kesktööstuse laenufond moodustatud, siis on see just Koja teenuseid.

Pikki sõnalahinguid löödi endiste gildide varanduste saatuse küsimuse otsustamisel. Teadagi, ei saa ükski kongress nende varanduste saatuse küsimust lõpulikult otsustada, sest selleks peab töö- ja hoolekandeminister riigikogu ees esinema vastava seaduseelnõuga ja riigikogu määrab siis alles, missugustele asutustele need varandused tulevad kasutamiseks anda. Endiste gildivendade esitajana esines hr. Lio kongressil ettepanekuga, et need varandused tulevad anda üle gildidele ja tulevastele töösturite koondustele. Gildidele ei saa neid varandusi aga enam tagasi anda, sest gildid kui seisuslikud asutused on vastava seadusega likvideeritud. Surnud ei ärka ju üles lihaliikul kujul ja neile midagi tagasi anda on võimatu. Tulevased töösturite koondused? Meil ühelgi ei ole teada, millised ja millal nad üldse olema saavad. Seepärast tegi kongress küll targasti, kui suure hääleenamusega avaldas soovi, et endiste gildide varanduste pärija on kaupmeeste ja töösturite avalikõiguslik esitus, kelleks keegi muu ei või olla kui avalikõiguslikul alusel töötav kaubandus-tööstuskoda. Loomulikult ei hakka ega võigi hakata Koda nende varandustega sahkerdama, vaid peab neid andma kaupmeeste ja töösturite organisatsioonidele koha peal kasutamiseks.

Kongress rääkis palju töösturite hädadest ja päevamuredest. Nii mõnigi küsimus, mis varem

oli vahest selgusetu, selgitati. Ja see on hea. Kuid tuleb kahetseda, et resolutsioonide vastuvõtmine jäi viimse minuti peale, kus enam aega ega mahti ei olnud üksikute resolutsioonide kohta sõna võtta. Nii mõnegi resolutsiooni juures oleks seda hädasti tarvis olnud. Selle poolest tuleks meie kongresse tulevikus korraldada teisiti. Tuleb nõuda, et referendid juba enne kongressi oma referaatide põhijooned korraldavale komiteele kätte saadaksid, kes nende kohta aegsasti seisukoha võtaks, kas neid üldse esile lasta või mitte. Samuti on tarvilik, et iga referent oma referaadi lõpul ka vastava resolutsiooni esitaks, mille kohta saaks läbirääkimistel mõtteid vahetada. Kui aga kõik resolutsioonid lõpul korraga ette kantakse ja neid ilma läbirääkimisteta käe ülestõstmisega „ratsahobuse seljas“ vastu võetakse, siis võib juhtuda, et nii mõnigi resolutsioon teisele vastu võib käia ja mõtteid siialdada, mis vahest neile enesetelegi ei meeldi, kes selle resolutsiooni poolt hääletasid.

VIII üleriiklik töösturite kongress otsustati tuleval aastal pidada Tallinnas. Kongressi korraldajaks ja ettevalmistajaks valiti toimkond. Kongressi kui sarnase vastu ei saa ju olla, aga kui kongressi pidada, siis peaksid tema lõpptulemused olema küll positiivsemad kui tänini. Kongresse ainult selleks pidada, et seal mõni mees saaks end „tühjaks rääkida“, ei ole mõtet. See alandab kongresside mõtet ja väärtust. Kongressi päevakord olgu enne põhjalikult läbi arutatud, ettepanekud kaalutud, siis võib teha tulutoovat tööd.

Ja tekib siiski küsimus: on meil siis tuleval aastal jälle midagi uut ette tuua, milleks maksaks üleriiklikku kongressi kokku kutsuda? Vaevalt küll. Kas ei muutu VIII kongressi päevakord lihtsalt VII kongressi päevakorra koopiaks? Alati üht ja sama korraga on mõtetu. Kui tänini kaupmeestel ja töösturitel oma seaduslik esitus puudus, siis oli arusaadav, et kongresse sageli tuli korraldada; nüüd on aga k.-t.-koda olemas, kus kaupmeeste ja töösturite esitajad, kes seaduse alusel valitud, koos käivad ja kõiki kaupmeeste ja töösturite huvidesse puutuvaid küsimusi arutavad. Koda on seega alaline kongress. Võib tulla kokku selleks, et Kojale anda juhtnõore ja märkida ära ülesandeid, aga otsustada küsimusi, millised otsused tahetakse saata ministeeriumidele „täitmiseks“, ei saa. Mõelgu tulevase kongressi korraldajad selle üle tõsiselt järele ja kutsugu kongress ainult siis kokku, kui selleks tarvidus ja kui selleks põhjalikult ette valmistatud.

Kongressi liige.

Meie ülesandeid tööstuslikul, põllumajanduslikul ja kaubanduslikul alal.

Val. Teder.

(Järg.)

Meie ei pea ega tohi oma tööstuse ülesehitamisel millalgi unustada neid pahesid ja raskusi, milleni kapitalistlik produtseerimisviis ühes proteksionismiga tööstust nii tähelepanemata võib viia, vaid peame pidama silmas tööstuse edendamisel oma tööstust kui meie põllumajanduse lahutamatu kaaslasi, kui meie majandusliku tegevuse abitegurit, pannes maksma seega põllumajanduse ja tööstuse vahel ühtlase kokkukõla, harmoonia.

Ei tohi valitseda mingisugust tööjaotust põllumajanduslike ja tööstusmaade vahel, vaid põllumajanduse ja tööstuse vahel peab meil leidma aset ühtlase kokkukõla, põllumajandus ja tööstus peavad meie majanduspoliitikas kõlama kokku.

Kuigi meil on selgesti üles tähendatud sihtjooned, kuhu poole peame püüdma, siis pole seega veel kaugeltki rajatud tee, mida mööda minnes võime saavutada ülesseatud eesmäärke.

Ükski maa pole suutnud teha oma siseturgu välisturust olenematuks, vaatamata see peale, et kõik nad püüavad teatud määral läheneda selle võimalikkuse piirides, kuid minnes välja rahvusvahelisest läbikäimise õigusest ja kohustusest (commercium, sociabilité) peame pooldama ikka seda rahvusvahelist kaubandust, mis põhjeneb sellel, et iga maa valmistab oma oludele vastavalt ja meile vastuvõetavaid saadusi, missuguseid teised maad kas valmistada ei saa või jälle on valmistamine seal seotud suurte jõupingutuste ja kuludega.

Oleme proteksionistlik maa, seega õigustame kaitsetolle kui majandust arendavaid tegureid. Kuid siit peale on õigustatud ka küsimused, kui võrra on protekteeritaval objektil eeldusi proteksiooni tarvituselevõtmiseks ja ta eduks, siit peale peame uurima seda tähelepanelikumalt ettevõtete arenemist.

Meie tööstuses kannatatakse küll praegu veel möödunud kriisi all, kuid nagu see ju üldiselt teada, on see ümberkorraldamise-aegade elamine, meile paranduseks saanud tööstuse oludele vastavalt kohanemine ja nende eluvõime selgumine. On ju meie iseseisvuse aastail nii mõnigi tööstuslik ettevõtte osutunud eluvõimetuks ja kadunud silmapäriselt, teised jälle rahuldavalt elanud üle kitsad ajad; palju on tekkinud ka uusi ettevõtteid, nii et läinud aasta aruannet vaadates võime kons-

tateerida meie tööstuse kohanemise ja edenemise protsessi rahuldavat tagajärge.

Kuna praegu saavad eesõigustatud seisukorras soodustatud laenu põllumajandus, laevandus ja osalt ka tööstus, siis on näha, et tööstuse elustamisel ja arenemisel veel palju soovi jääb, esimeses järjekorras aga ka tööstusele soodsaid laene tuleb anda, millele juba, rõõmustaval viisil olevat asutud. (Mõte on hakanud läbi lööma).

Niisama on peale krediidiolude kergendamise meie tööstuse (kui ka põllumajanduse) edendamiseks ning paremale järjele tõstmiseks tähtsaks teguriks laenuprotsendi alandamine, sest need alad, s. o. põllumajandus ja tööstus, ei kannata välja kõrgcid protsendinorme. Ent laenuprotsendi alandamine on meie oludes raske ülesanne, kuid ülesanne, mis oma tähtsusest edasilükkamist ei salli ja igasuguste raskuste peale vaatamata tuleb viia läbi. Tööstuse finantseerimine ja elustamine on meil lähemaks ülesandeks, kuid tööstust kaitseme veel tollide abil, et üksikud tööstusharud võiksid elutseda, ja niiviisi, olles proteksionistlik maa, peame nõudma protekteeritavalt objektilt kõiki eeldusi proteksiooniks ja ta eduks.

Kõige pealt aga peame proteksionismiedu kindlustamiseks kandma hoolt oma põllumajanduse progressi eest ja nõutama väsimata lisa saavutatud tagajärgedele, sest seda nõuab nii proteksionism kui ka meie majandus.

Teiseks peame vaatama, kas vastaval protekteeritaval objektil eksisteerimise õigustamiseks on looduslike tingimusi ja kas ta üldse kujuneb elujõuliseks ja võistlusvõimeliseks.

Ja siin on meil veel palju, palju teha, et anda kaasa tööstuse edendamisele, kuna üldise ja professionaalse hariduse põllul meil tuleb kord jõuda välja katsete ja kobamiste ajajärgust ja lõppude lõpuks laskuda reaalse elu tasapinnale, sest tööjõu intelligentsusest, tehnilisist ja praktilisist oskusist, rahva iseteadvusest (mitte aga n.n. „Eesti jonnist“), iseäranis aga ettevõtlikkusest, initsiatiivist, üldiselt kõrgest tsivilisatsiooni ja poliitilise arenemise astmest ning hariduspoliitilisest vildakusest võib palju, palju kõnelda ja soovida.

Pealegi ei tohi meie proteksiooni poliitika ühes tollitariifiiga kujuneda mingisuguseks puu-

tumata pühaduseks, vaid igal ajal peame nõudma ja saama protektsiooni poliitikat oma otsekohese kui ka kaudse (väliskapitalide sissetoomise) ülesande täitmist.

Meie kapitalivaesel väikesel maal peab olema küllaldaselt jõudu, et ratsionaalse kaitsetollide poliitika läbi meie maa saaks kasu, meie põllumajandus, tööstus ja kogu ühiskond saavutatud tagajärgede läbi kosuksid, milleks meie riigil ning ühiskonnal tuleb lahendada suur ja raske ülesanne.

Põllumajanduse ja tööstuse vahel ülesseatud vahekorra juures peame teadma, et omamaa tööstuse edendamise tähtsamaks nõudeks on kõige pealt kindlustada tööstusele oma siseturg, sest meie ei või rääkida oma tööstusest, ilma et see oleks kas otsekoheselt või kaudselt seotud põllumajandusega, kuna meie tööstuse tähtsamaks ülesandeks peab olema eeskätt põllumajanduse varustamine põllumajandusele vajaliste saadustega. Kuid siin ongi tähtis põllumehe otsujõud, mille kasvamisega ja kohanemisega muutub ka sisemaa turule töötavate tööstusettevõtete töörohkus või tööviljakus.

On ju teada, et põllumehe ostujõud on põllumajandusest saadavate ja põllumajandusele vajaliste saaduste hindade vahekorras, siis peavad valitsema meil ka siin selged sihtjooned nii põllumajanduslikus kui ka tööstuslikus poliitikas.

Kuid me pole mitte ainult tarvitaja, vaid ka produtseerija maa, mille pärast on tähtis, et meie maailmaturul ka edukalt võistelda suudaksime, oma saadustele turge leiaksime ja omandatud turge ka enesele kindlustaksime. Meil on välisturgude võitmisel ja kindlustamisel alles vähe tehtud ja siingi seisab alles suur ülesanne ees, et nii-ütelda turu teoreetilisest ettevalmistusest laskuda praktilisele tasapinnale. Meil peaks võimaluse järele saadetama kohale esitajaid, et luua kindlaid sidemeid ja korraldada paremini väljavedu, kuna ja kogemused on näidanud, et seesugused aktiivsed sammud end alati ära tasuvad ja rahuldavaid tagajärgi annavad.

Teiseks ja väga käepärast olevaks abinõuks suhtes on meie välisesituste abi tarvitamine, kuid selleks on vaja tõsiselt paremini korraldada meie välisesituste kaubanduslikku külge ja ainult sellest kahju tunda, et seda seni tehtud ei ole, kuna see alles praegu lähemais tegevuskavades seisvat.

Kuuldavasti olevat ka kaub.-tööstusministeerium Eesti kaupade välisturu laiendamise suhtes pidanud nõu Eesti esitajatega tähtsamates riiki-

des, et oleks võimalik korraldada Eesti toodetele paremaid müügivõimalusi ja suuremat tutvust.

Kahjuks peab aga konstateerima, et meil räägitakse ja kirjutatakse väga palju välisturgude leidmise ja kindlustamise vajadusest, kuid tegelik olukord on kahjuks niisugune, et just meie eksportoõrid pole külladast aktiivsust üles näidanud kaupade eksporteerimisel, välisturgude otsimisel ega ka nende kindlustamisel, sest huvi puudusega saab niisugust olekut küll vaevalt seletada. Igatahes peaksid siin eksportoõrid kindlasti agaramalt töötama hakkama, et olemasolevaid puudusi peatselt kõrvaldada, sest praeguse eksportoõride passiivsuse juures ei saa ametiasutused ka kõige paremal tahtmiselgi midagi tegeilikult ära teha.

Edasi on meil kaubalepingute sõlmimisel veel palju teha, sest meil puudub terve rida majandusleppeid ka riikidega, kellega meil esimeses joonel vastastikune majanduslik läbikäimine võimalik ja tarvilik, sest teatavasti on meil praegu kaubalepinguid olemas ainult: Soomega, Ungariga, Prantsusmaaga, Rootsi, Taaniga, Hollandiga, Norraga, Ameerika-Ühisriikidega, Britiga ja Helveetsiaga (Tshehoslovakkiaiga praegu sõlmimisel), kuna Saksamaaga on ainult esialgne majanduslik kokkulepe, mis tollides soodustusi ei anna, ja Venemaaga on rahulepingu põhjal kokkulepe kaubandusliku läbikäimise hõlbustamiseks. (!) Meil on, nähtavasti, sellest veel vähe aru saadud, et iseäranis praegu kaubalepingud kaubanduslikus läbikäimises määrata suure tähtsuse omavad, kuna praegu, kus riigid end kaitsetollide müüri piiratud ja piiramisel, pääsevad edaspidi pea ainult need saadused välismaa turgudele, millel kaubalepingu põhjal alandatud toll maksev.

Tuletame meele ainult Saksamaa ja N.-Venemaa lähemaid tollikõrgenduse kavu, siis näeme, et vähemalt Saksamaaga kaubalepingu sõlmimisega bleme hiljaks jäämas, kuna Rootsi, Taani j. t. meist ju ammu ette on jõudnud.

Meie ei tohi unustada, et praegusel ajal kaubalepingud (iseäranis aga püsiva iseloomuga kaubalepingud), mis ei piirdu ainult vastastikku enamsoodustuse andmisega, vaid sisaldavad tähtsamate tollimäärade kindlaid leppeid, on möödapääsmatult vajaliks majanduse kindlustajaiks, — kindlustuseks nende hädaohtude ja vapustuste vastu, mida tollitariifide muutused (ja ka tollisõjad) esile kutsuvad.

— Kuigi nüüd meil sihid üles seatud, peame leidma teid, mida mööda minnes saavutamise üles seatud sihid. Kuid siin kergib esile täiesti õigustatud küsimus, mida ka ühe väga meeldiva artikli

autor — hra M. Pung — üles tõstab (v. Kaubandus-tööstuskoja Teat. nr. 6 — lhk. 171), et kes oleks meil Eestis selle suure töö täideviija, suurte sihtide saavutamise aitaja?... Siin on tarvis põhjalikku majanduslikult mõtlemise võimet, majanduspoliitika teadmist (mitte ainult tundmist!), mitte mõnesuguseid, meie keeli lihtsasti välja öeldes erilisi teadmisi, kaugelt aga mitte majanduspoliitiliste küsimuste poliitilisele kõlblusetusele ja jantamisele ohvriks toomise lu-

bamist, vaid ainult ratsionaalset rahvuslikku majanduse juhtimist.

Üldiselt pooldades meie töösturilt tööstuse tervendamiseks ülesseatud hädatarvilisi nõudeid, s. o. tööstuskrediidi, tööstusmaksude ja tööstusõpilaste küsimusi, peab lootma, et meie tööstusprobleem kord ka põllumajandusliku omaga kokkukõlastatakse ja meil nii olemasolevate tööstuste edendamisele kui ka uute elujõuliste ettevõtete tekkimisele küllaldaselt võimalusi antakse, seepärast: ühiselt tööle!

Dum spiro, spero!

Val. Teder.

Mõelgem järele!

Kaubandus-tööstusministerium on tunnistanud tarvilikuks kesk- ja väiketööstuse toetamiseks erilise laenufondi asutamise ja on sel eesmärgil riigi eelarvesse võtnud üles 60.000.000 mk. Loodetavasti ei leia nimetatud fondi asutamine vastuvaielusi riigikogu poolt ja võib loota, et fondi loomine juba käesoleval aastal teostub.

Raske on ennustada, kas nimetatud fond meie kesk- ja väiketööstusele seda õnnistust ja selle õitseaja toob, mida temalt loodetakse ja oodatakse; on ju fond ise võrdlemisi väike, kui pidada silmas meie tööstusettevõtete arvurikast peret ja asjaolu, et juba praegu olevat laenusaaamiseks antud palveid summas, mis neli korda suurem kõnealolevast fondist. Ka ei jaga ma nende pessimistide arvamist, kes kuulutavad ette, et laenuandmine meie tööstusele ei too majanduslikku tulu, vaid ettevõtted ja töösturid viib aina libedale ja neid koormab aina suurema laenusummaga, mida hiljem võimatu on tasuda; kuid teatud määral on säärasead vaated põhjendatud ja sunnivad ettevaatusele ja süvenemisele.

Kes meie tööstuse, eriti kesk- ja väiketööstuse, elu on jälginud, on pannud tähele, et vaatamata juba pikemat aega kestva majandusliku kriisi peale, meie kesk- ja väiketööstusettevõtete arv suureneb; teisest küljest aga on üldiseks kaebuseks, et tööstussaadustele turgu ei leita ja olemasoleva eest otse ülejookäivat võitlust tuleb pidada. Ja eks anna sellest võitlusest tunnistust ka need märgukirjade, resolutsioonide ja protokollide kaustad ametasutustes, kus aina pisarsilmil palutakse tollide kõrgendusi ja alandusi maksudele, krediiti ja sisseveokeelde, tõendades, et vastasel korral tööstus on sunnitud hääbuma.

Pealiskaudsel vaatllemisel näib ka, et kõik need kaebused on põhjendatud ja palved rahuldamisväärased, kuid kui tungida rohkem üksikasjadesse ja vaadelda asja erapooletult, näeme hoo-

pis muud. Näeme, et meil pea igal alal ettevõteteid liig palju, et need ettevõtted väikesed, sageli asjatundmatult sisse seatud ja organiseeritud, puuduvad vilunud juhid, töölisel, tarviline kapital, samuti pole arvestatud turgudega ega juba olemasolevate ettevõtete võistlusega. Kellelgi leidub väike kapitalike, ta tahab seda tööle rakendada, ja peale lühikest ümberaatamist ja pealiskaudset arvestust näib temale, et teatav tööstusharu pakub teenimisvõimalust, et olemasolevad tooted leiavad tarvitamist ja miks siis mitte sarnast asutada. Pealegi on ju nüüd loogikumabriks kesk- ja väiketööstus. See ainuüksi pidavat meil olema elujõuline ja kohane ja tema arendamise eest lubatakse kanda hoolt ning teda igapidi toetada. Ja selle tõttu näeme, et tol ajal, kui Lääne-Euroopas tõendatakse, et tööstuse kriisi suuremaks põhjuseks on ettevõtete liig suur arv ja järelikult ka toodete ületoodang, ja et sellepärast vaja on ettevõtete arvu vähendada ja toodangut tõelise tarvituse normideni viia. Selle eesmärgi saavutamiseks ei jää aga muud üle kui tarvilise hulga ettevõtete täieline sulgemine — likvideerimine, et teisi siis täie või vähemalt selle lähedase koormatusega tööle panra, odavamalt kaupu turule saata ja sealjuures siiski tarvilisel määral teenida. Meil toimitakse aga vastupidi. Näit.: meil on pikemat aega juba töötamas kaks trikoo- ja trikootaashvabrikut, valmistades siseturule siid-, puuvillaseid ja villaseid sukki, sokke, kujutud palituid, dshempreid jne. Täniini on nad töötanud teatud eduga ja enam-vähem oma saadustele turgu leidnud; kuid ei saa öelda, et oleksid töötanud täie töökoormatusega. Oleks loomulik, et uusi ettevõtteid, nende sarnaseid, juure ei asutataks. Kuid see pole nii. Möödunud aastal alustati sarnase ettevõtte sisseeadmist Paldiskis ja nüüd käivad paar rühma vähemaid rahamehi Tallinnas ja Tartus ümber kavatsusega

olemasolevatele lisaks veel nii Tallinnas kui Tartus, „lahti lüüa“ trikotaash- ja kudumisvabrikut.

Linaketramis- ja kudumisvabrikuid pärisime Vene ajast rohkem kui vaja. Nad pole kogu iseisivsuse aja jooksul töötanud täie koormatusega, pole saadustele turgu ka välismaal, olgugi et toormaterjali — lina — saame omast käest. Praegu seatakse aga Mõisakülas sisse suurejoonelist linaketramis- ja kudumisvabrikut ja veel hiljuti kõnelesin paari ärimehega, kellele rahu ei anna asjaolu, et Valgas linaketramis- ja kudumisvabrik puudub (olemasolev seisab tööpuudusel). Kui viimasesse ka veel linaketramis- ja kudumisvabrik käima pannakse, siis saame täielise kvarteti: Pärnus — 2, Mõisakülas — 1, Valgas — 1 ja Viljandis — 1. Kuhu nad oma toodangu tahavad panna, on teadmata, ja mida hakkab sis Narva oma tegema, kellel vähemalt üks soodustus — odav veejõud — olemas.

Õonesklaasi valmistamiseks on meil kaks klaasivabrikut, nad ei tööta täie koormatusega, pealegi võitleb suurem neist alalise tööpuudusega ja krediidiraskustega, mida tõendavad juba sagedad oksjonikuulutused „Riigi Teatajas“.

Möödunud aastal avati Tallinnas keemiavabriku a.-s. „Richard Mayeri“ ruumides uus õonesklaasivabrik. Samal aastal ta ka suri. See ei heiduta aga teisi — käesoleval aastal on Tallinnas, Suur-Pärnu maanteel, seatud sisse juba uus „Põhja klaasivabrik“; kas mitte nimi ei näta tema tulevikuteed.

4 saapakreemitööstuse (saapakreemitööstusi on aga Eestis palju rohkem) poolt on kaubandustööstus- ja rahaministeeriumidele antud poognaline märgukiri, milles igaviisi püütakse näidata ja selgeks teha, kui tarviline ja kasulik meile rahvamajanduslikult on saapakreemitööstus ning kui hädasti vajab tema tollikaitset. Ei ole aga viimasel ajal olnud aastat, mil meile jälle pole asutatud mõnd keemiatehast või laboratooriumi, kus valmistatakse saapakreemi. Selle peale vaadatama näitavad aga andmed, et saapakreemitoodang viimase kolme aasta jooksul järjekindlasti langeb.

Pea samasugune lugu on ka riidevärvide tööstusega. Ka neid leidub meil külluses, ku'd veel möödunud aasta lõpul kutsuti ellu uus.

Sama võime panna tähele ka maal. On kellelgi väike summa raha, asutab ta kohe mingisuguse töökoja või rendib mõne pollagunenud ja tegevuseta veski. Sellele asutamispalavikule on annud hoogu veel põllutöömisteerium, kes pea ühtki teederistumist või suuremat küla ei jäta tähele panemata, vaid neid õnnistab igasuguste tööstus- ja ärikohtade asutamisega ning neid, samuti ka end. mõisate veskeid, telliskivitehaseid, lubjaehje jne. enampakkumisel välja rendib.

Peanegu kõik need ettevõtted kiratsevad, rentnikud peavad kongresse ja nõupidamisi ning pommitavad ametasutusi märgukirjadega krediidisäämiseks ja tollide tõstmiseks.

Sarnaseid näiteid võiks tuua veel terve rea pea iga tööstusharu kohta, ja et see nii on, tõendavad nii mõnedki töösturid ise, kui sõnavad, et meil ollakse nagu ahvid: avab üks töökoja, siis on paari kuu pärast teine samasuguse sisse seatud ja mõni aeg hiljem näed mõlemaid pangas või ametasutuses oma hädasid kaebamas.

Sarnane asjaolu ei anna rõõmustamiseks põhjust, vaid seda peab tõsiselt kahtsema, et meil nii kergemeelne ollakse. Iga uue töökoja või ettevõtte asutamine või vana parandamine ja vähegi moodsatele ajanõuetele vastavaks ümberkorraldamine nõuab hulga kapitali, nõuab uusi masinaid, mida kalli valuuta eest peab välismaalt sisse tooma, nõuab asjatundjaid ja vilunud töölisi, vähemalt tööjuhatajaid. Neid kõiki on meil aga vähe, järelikult tuleb ka neid välismaalt tuua, nendele tuleb aga ka kõrgemat palka maksa, sõidukulud tasuda. Väike ettevõtte, kui ta veel võistleva peab, ei suuda neid kulusid kanda ja variseb kokku. On olnud juhuseid, kus välismaalased-meistrid, kasutades ettevõtte omaniku asjatundmatust, oma tegevusega ettevõtte on viinud pankrotini. Ja on vähe tööstusharusid, kus meil mitte välismaalasi ei leiduks tööjuhatajatena ja seda mitte seepärast, et meil üldse välismaalasi eelistatakse, vaid juba sel lihtsal põhjusel, et omamaalasi ei ole.

Samuti ei anta turu ja tarvitajate ringkonna ostuvõime selgitamise vajadusele pea mingisugust tähendust. Juba maal, kus inimesed üksteist ja oma ringkonna majanduslikku jõukust või vaesust kümneverbalistes rajoonides tunnevad, ei pöördta sellele tähelepanu, vaid viiakse veskite arv 400-talulises vallas 7 ja metalli- ja puutööstuse-töökodade oma 12 peale. Tahaksin loota, et nende ettevõtete asutamise juures, millele tooted rohkem laiemates tarvitajate ringkondades tarvitamist peavad leidma, turuolude selgitamiseks pühendataks rohkem tähelepanu. Kuid seda meie ei näe, vaid noor tööstur pörkab kokku selle vajadusega alles kaupmehe juures, kellele ta oma ettevõtte tooteid läheb pakutama, lootes nende eest kohe raha saada. Seal alles selgub, kui ettevaatamatu ta olnud: heal juhusel ollakse nõus tooted müügilie võtma ja raha siis maksma, kui kaup juba müüdüd, halvemal juhusel aga öeldakse, et kaup küllalt ja ruumi pole, kuhu mahutada, ning isegi järelmaksu peale nõus ei olda võtma, sest võistlejad on oma toodetega juba riulid täitnud ja seda kõik pikaajalise krediidipeale. Tahab nüüd noor tööstur oma kaupa tutvustada, ja seda on ta sunnitud tegema juba

oma huvides, siis lepib ta järeelmaksuga. Nii on varsti oma kapital kui ka lühikeseks ajaks laenu kapital otsas ja hakatakse otsima uusi kapitali ammutamise allikaid, ilma et järele mõeldaks, kas see küllalt asjakohane ja kasulik ning et sel viisil töötades endale punutakse pessimisnoori.

Esiolgu läheb veel mõni aeg laenu näjal longates edasi, kuni viimaks oksjonihäamer oma töö teeb ja ettevõtte likvideerib. Millist tulu on sellest siis saadud? Kas teenis ettevõtja või rahvamajandus sellest? Ei üks ega teine. Ettevõtjale jääb kibedus ja mõru tunne, et temast pole aru saadud, teda mõistetud, vaid selle asemel teda puupaljaks tehtud, ja ta on kaotanud hulga kapitali pea väärtusetuks muutunud masinate ja sisseseadete näol, mis varemalt valuuta eest ostes tuhat mk. või rohkem pd. maksid ja nüüd vana-rauana väärt 30—50 mk. pd. maha müüdi, mis omakorda rahvamajandusele kaotuseks.

Võidakse vaielda vastu, et peale siseturu veel välisurg olemas ja sinna võimalik on kaupu saata. Muidugi on ju õige, et välisurg olemas, kuid, et meie kesk- ja väiketööstus nende olude ja organisatsiooni juures võiks kaupu eksporteerida, vähemalt järjekindlasti, on vähe usutatav. Ekspordi jutt jääb heaks sooviks ja ei millekski muuks. Ei suuda meie suurtööstus, kel ometi küllalt kogemusi, teadmisi ja ka kapitali rohkemal määral käsutada, tarvilise eduga välisurule pääseda; seda raskem on see killustatud ja kogemusvaesel kesk- ja väiketööstusel; pealegi on iga riik oma piirid võõrastele saadustele kõrgete tollitariifidega muutnud peaaegu ülepääsmatuks.

Ülalpool kirjeldatust näeme, et kesk- ja väiketööstusele, sel kujul nagu ta praegu esineb, hinge sisse puhuda alust ei ole, ja kui meie soovime ja tahame, et see vihmakene 60.000.000 mk. laenu näol meie kesk- ja väiketööstuse nurme õitsele virgutaks, siis peame küll Tartu ringkonna vabrikantide-ühisuse es. hra Oravale andma õiguse, kui ta ühel koosolekul kaubandus-tööstus-ministeeriumis tähendas, et see lagunemise protsess, mis praegu meie tööstuses alanud, on loomulik, ja et meil ligikaudu 50% tööstusettevõttest peab välja surema.

Võib olla on hra Orava poolt suremisele määratud % veidi suur, kuid on selge, et meil liialt palju tööstusettevõtteid on ja meie peame nende arvu vähendama ja tegema lõpu juurekäsuvale neis harudes, kus küllust näeme. See väljasuretamine ja suremine võtab aga aega ja selle lõppu ära oodata on liig kaugel! Kuid seda pole ka vaja. Vaja on eeskätt, et meil seda tunnistatakse ja tööstuspoliitika juhtijad selle omaks võtaksid.

Oma viimasel jutuaJamisel ajakirjanikkudega tähendas hra kaubandus-tööstusminister, et tema tahab asuda kesk- ja väiketööstuse ettevõtete majandusliku tähtsuse, turgude, krediitvõime ja vajaduse ning ettevõtete arenemisvõimaluste selgitamisele, et kasutada ära kogutud materjali tööstuspoliitika juhtimisel ja krediidi andmisele. Täiesti aja- ja asjakohane samm. Jääb ainult soovida, et teda toimetataks tarvilise põhjalikkusega ja erapooletusega ja talitatakse siis kindlalt saadud andmete kohaselt, et jõuda eesmärgile, ja et meie tööstus seega areneks ühtlaselt ja sirgejooneliselt. Selle põhimõtte kohaselt peaks talitama ka laenu andmisel ülalpool nimetatud kesk- ja väiketööstuse laenufondist, sest mida varem me need põhimõtted omaks võtame ja ellu viime, seda parem meie rahvamajandusele.

Kuid, nagu öeldud, ei anna soovitavaid tulemusi mitte üks olemasolevate liigsete ettevõtete suretamine, vaid tähtsam on hoida ära uute tekkimist teatud harus. Sunniabinõude ja keeldudega ei saa siin palju kätte ja sageli puudub seks ka seaduslik alus; näit.: ei saa kaubandus-tööstusministeri keeldu ettevõtte sisseseadmiseks luba andmist, kui ettevõtte on tehniliselt korralikult sisse seatud, ja et see teisteltgi libedasti ei lähe, tõendab rahaministeeriumi lugu õllevabrikutega; kui mitte muud, siis vähemalt kibedusi ja süüdistusi toob see ametasutustele kaela.

Näib aga, et asjale võiks anda kaasa töösturite omad koondused ja organisatsioonid palju rohkem. Kahjuks ei ole tänised töösturite kongressid ja nõupidamised kinkinud tähelepanu sellele küsimusele ja nende päevakorras pole ta seisnud, ehk ta seda küll väjgab. Töösturite organisatsioonid peavad esimeses jões tegema küsimuse endale igakülgseks selgeks ja siis ka laiematele hulkadele seletama, mis seisukord on, hoiatades ettevõtjaid võimalikkude raskuste ja kahjude eest, tuues selleks näiteid ja põhjendusi nii sise- kui ka välismailt. Tuleb avada nõuande- ja juhatuskohti, samuti ka sageli anda ülevaateid sise- ja välismaa tööstuse ja tema väljavadete kohta, mis ei oleks mitte nii kuivad ja akadeemilised kui tänini avaldatud, vaid millede juure oleks lisatud teatud konkreet, asjakohane otsus või hoiatus. Ja see on väga tarviline, kui pidada silmas meie suurema osa kesk- ja väiketöösturite kitsast silmaringi ja hariduslikku tasapinda.

Kui sel viisil talitada, siis juba nii kergel käel meie rahamehed uute tööstusettevõtete asutamisele välja ei lähe. Kõrvuti sellega tuleb selgitada ka vajadust mahutada raha ettevõttesse, millel kindel alus ja turg. Muidugi tuleb seda teha ettevaatlikult, kuid üks on kindel — meie kindlustaksime seega oma tööstuse tuleviku, ju-

h'ksime tema elujõulistesse harudesse vajali- kapitali, pannes viimast tagajärjerkale loovale tööle, ning võiks me jätta selle tüütu raham- gumise riigikassast re p. kodanikult maksumaks- jalt me'e kiitavale ja nii-kui-nii surmale mää- radud liigsete ettevõtete hulgaie.

Seepärast mõelge järele enne, kui töökoda asutate!

Ülalpoolsed read olid juba kirjutatud kui sai teatavaks, et riigikogu 60.000.00 mk. Mänu fondi nõudmise tagasi lukanud. Niiid moodustavat see Eesti Panga juure. Siuliselt see asja ei muuda, seal kaubandus-tööstusministeeriumi töö tulemused kasutatakse Eesti Panga poolt ära.

Ar.

Tänavusist rahvusvahelisist töökongverentsidest Genfis.

(Algus „K.-t.-koja Teataja nr. 12.)

Ins. E. Masik, tööandjate esitaja kongverentsil.

Selle kongventsiooni mõte tõusis päevakorrale juba 1924. a. Rooma rahvusvahelisel emigrantide küsimuse kongverentsil.

Küsimuse arutamine tekitas töökongverentsil, vaatamata tema nähtava lihtsuse peale, õige suuri vaieldusi ja lahkkelisid. Kongverentsi algul ei- nesid tööandjad ühemeelse ettepanekuga, et küsimus üldse kongverentsi päevakorrast ära võetaks, sest emigrantide küsimus ja nende vedu laevadel ei kuulu tööküsimuste hulka, kuna kaugelt kõik emigrandid pole töölisel. See ettepanek tekitas vastuvaidlemisi tööliste ja paljude valitsuse esitajate poolt, kes tõendasid, et kongventsioon peab käsitlema peaaegaliselt emigrantidesse puutuv küsimusi, kes tööpuudusel välja rändavad. Küsimus otsustati jätta päevakorda. Komisjonis tegid tööliste esitajad mitmekordseid katseid kongventsiooni laiendada „emigrantide“ kohta, samuti lisaks lihtsustamisele siisse tuua veel inspeksiooni sunduslikuks tegemise põhimõtet. Kuid need ettepanekud kukkusid läbi. Lõpuks kujunes kongventsiooni mõte järgmiseks: „Iga riik, kes kongventsiooni ratifitseerib, tunnustab põhimõtet, et järelevalve „emigrandi“ laeval teostatakse üheainsa riigi, nimelt „laeva lipu“ riigi, poolt. See põhimõte ei keela teisel riigil, kelle alamad emigrantidena reisivad, nimetada oma kulul nendele saatjat. Inspektor võib üksikute riikide kokkuleppel olla määratud ka mõne teise riigi poolt. Inspektor ei või millalgi olla rippuv laevaomanikust. Inspektor ei tohi ennat kuidagi segada kapteni tegevusse; peab hiljemalt nädala jooksul andma aru oma valitsusele, mis- sugune aruanne vastaval sooviva valdusel saadetakse ka teistele riikidele.“ — Sellega piirdub kongventsioon peaaegaliselt põhimõtte kindlaksmääramises, et laeval peab olema üks inspektor, kuid nagu näeme, jätab võimaluse samuti nagu see seni olnud ka mitut inspektorit määrata. — Üldiselt ei rahuldunud kongventsioon peale töö-

andjate ka väga paljuid valitsuse esitajaid, ni- et ta kongverentsil ainult ühe hääle enamusega läbi läks, mille tõttu tema ratifitseerimine õige küsitav.

Kaks kongventsioonile juurevõetud paragraafi, esimene, mis nõuab, et kui emigrantide hulgas vähemalt 50 inimest, kes ei oska laeva lipu-riigi keelt, siis laeval peab viibma keegi, kes nende keelt oskab, ja teine, mis nõuab, et kui emigrantide hulgas vähemalt 15 kaastlasteta naist või noort tütarlast, siis peab olema üks nais- saatja, — kukkusid läbi, mille juures esimene võeti vastu rekomendatsioonina ja viimane resoluatsioonina, millel puudub rahvusvaheline sidu-vus.

Teistest kongverentsil arutusel olnud küsi- mustest nimetan veel kongverentsi kodukorra muutmist selles osas, mis käsitleb kongventsioonide vastuvõtmise arutamise korda. Nimelt on mit- melt poolt hääli kuuldavale tulnud, et senise aru- tamise korra juures, kus küsimus põhjalikult kaalumisel ainult ühel kongverentsil, vastuvõetud kongventsioonid saavad liig puudulikud ning vähe läbitöötatud, mis takistab nende elluviimist. Pahe kõrvaldamiseks on kongverentsile tööbüroo juhatause poolt esitatud uus kord, mis näeb ette küsimuse põhjalikku arutamist vähemalt kahel kongverentsil, mille vahel vähemalt üks aasta va- het. Vähemate muudatustega võeti uus kord kongverentsi poolt vastu järgmiselt:

„Kui miski uus küsimus on võetud kongverentsi päevakorda, peab tööbüroo valmistama ülevaate küsimuse kohta, kus oleks toodud kokkuvõte vas- tavate maade seadustest ja praktikast ning an- tud küsimuste kava, mida tahetakse saata töö- büroo liigetele vastamiseks.“

Selle materjali alusel võetakse küsimus aru- tamisele esimesel kongverentsil, ja kui seal otsus- tatakse küsimust arendada välja kokkuleppeks, peab kongverents pärast põhjalikku arutamist

võtma vastu lõpuliku küsimuste kava, mis saadetakse valitsustele. Ühtlasi peab konverents otsustama, missuguse järgmise konverentsi päevakorda võetakse küsimus.

Küsimuseleht peab büroo poolt vähemalt kuu jooksul saadetama valitsustele. Vastuste alusel seab büroo kokku leppe kava, mille peab saatma liigetele vähemalt kolm kuud enne konverentsi, kus kava tuleb lõpulikule arutamisele.

Selle uue korra järele võetakse iga küsimus põhjalikule arutamisele vähemalt kahel konverentsil ja konverents otsustab ise vastava leppe kava põhimõtted, mida seni tegi büroo.

Selle ettepaneku läbiarutamisel konverentsil kiitsid kõik tema heaks, mille juures huvitav on nimetada arvamisi seniste konventsioonide kohta. Näiteks ütles Norra valitsuse esitaja härra Thorsten otsekohealt, et Norra on ratifitseerinud seni ainult 2 konventsiooni ja teiste mitte-ratifitseerimise põhjuseks, vaatamata et nad peaaegu kõik suuremas osas vastavad Norra seaduste mõttele, on see, et konventsioonid on liig detailidesse tungivad ning tihti läbi mõtlemata, samuti ei arvestata üksikute maade iseärasustega, mis isegi Euroopa riikides ilmiks tulevad, rääkimata maailma riikidest. Loodab, et uus kord, mis küll rohkem aega võtab, seda pahet aitab kõrvaldada. Sama arvamist avaldatakse ka Hollandi esitaja poolt. Ka komisjonis läbirääkimistel on ettepanek ühel häälel heaks kiidetud. Koosolekul teevad küll tööliste esitajad ettepaneku, et tööbüroo peaks otsepeel astuma ühendusesse tööliste ja tööandjate esitajatega küsimuste vastamiseks, kuid see ettepanek kukub muidugi läbi. Uus kord võetakse vastu ühel meelel.

Mitte vähem huvitav pole konverentsi järgmine otsus rahulepingu § 408 alusel antavate teadete läbivaatamise korra muutmise kohta. Nimelt oli tööbüroo Inglise valitsuse algatusel, selleks, et rohkem mõju avaldada, ratifitseerinud riikide poolt konventsioonide maksmapanekuks, samuti ka ratifitseerimise saavutamiseks, teinud ettepaneku, et asutataks „erikomitee, mis peaks leidma teid ja abinõusid § 408 alusel riikide poolt antavate teadete läbivaatamiseks ja tarviliste lisateadete ja abinõude nõutamiseks“. Selle ettepaneku tagamõte on muidugi arusaadav, ja eriti selle tagamõtte tõttu leidis ettepanek õige suurt vastuseisumist niihästi tööandjate kui ka paljude valitsuste esitajate poolt, kuna aga tööliste esitajad nõudsid sarnasele komiteele isegi laialisemate võimupiiride andmist. Ettepaneku vastased seletasid, et ei ole mõtet juhatuse ja tööbüroo juure asutada veel mingis erikomiteed, sest büroo peab ise selle töö ära tegema ja kui konverentsidel tahetakse küsimusele pöörduda

eritähelpanu, võib selleks valida erikomisjoni. Ka ei keelva keegi juhatust võtta eksperte küsimuse läbiuurimiseks, kui selleks ei jatku praeguseid jõude.

Lõpulikul kujul võetakse vastu enam-vähem kompromiss-ettepanek, mis näeb ette iga aasta konverentsil selle osa aruande läbivaatamiseks erikomisjoni asutamise ja annab juhatusele õiguse omalt poolt 1—3 a. peale määrata erikomiteed nimetatud aruannete läbivaatamiseks, koostusega komitee aruannet direktori aruandes ära trükkida. Viimase osa ettepaneku vastu on tööandjad ja mitmed valitsuse esitajad, kuid siiski võetakse ta vastu 65:36 häälega. Seega on jälle loodud juure üks lisakomitee, mille ülesandeks on pressi kõvendada vastuvõetud konventsioonide läbiviimise teostamisel. Temul aga pole teisi abinõusid kui juhatusel või tööbürool, nii et tema asutamisest on praktiliselt vähe kasu või tagajärgi.

Viimaks võtab konverents vastu veel neli resolutsiooni, mis üksikute konverentsi liigete poolt esitatud.

Nendest on tähtsamaks Schweitsi tööliste esitaja härra Schürich'i resolutsioon tööpuuduse kohta, mille lühike kokkuvõte järgmine:

„Võttes arvesse kehtvat tööpuudust ja lootes, et tulev majanduskonverents leiab mõjuvaid abinõusid selle kõrvaldamiseks, palub konverents-tööküürid:

1) suurendada pressi eelmiste konverentside poolt tööpuuduse vähendamiseks vastuvõetud otsuste ja lepete läbiviimiseks, nagu:

a) statistiliste materjalide kogumine,

b) kinnitussaja arendamine,

c) avalikkude tööde läbiviimine ja tööstuste vankumiste kõrvaldamine,

d) tööbüroode tegevuse arendamine ja rihvusvaheline koostöö;

2) tööta-oleku vastu kinnitamise küsimus võtta 1928. a. konverentsi päevakorda;

3) võtab teadmiseks mitmete vastavate tööküürid komisjonide tegevuse ja avaldatud resultaadid ja palub tööd energiliselt jätkata.“

Resolutsioon võetakse vastu ühes Saksaa tööliste esitaja härra Mülleri täiendusega sammude astumiseks, et emigrantide sisseändamisel töö vahetalituse kontorid ei oleks kasutoovaks ettevõtteiks.

Selle resolutsiooni tähtsamaks järelduseks on, et tööta-oleku vastu kinnitamise küsimus võetakse 1928. a. konverentsi päevakorda.

Kaks resolutsiooni käsivad Aasia ja Aafrika kohalisi küsimusi ning ei paku huvi, kuna natuke huvitavam on hra Sokali poolt esitatud resolutsioon, mis tööküürole teeb kohuseks „tea-

dusliku töö organiseerimise" küsimust tööbüroo poolt võtta põhjalikule uurimisele ning resultaate vastavalt avaldada. Ka see võetakse vastu ja ligematel aastatel on oodata vastavat aruannet küsimuse kohta. Kuid küsitavaks jääb muidugi, kas tööbüroo suudab selles tähtsas küsimuses midagi ära teha, võttes arvesse selle erilist iseloomu ja lahkuminekut tööbüroo senise tegevuse vaimust. Ainult möödaminnes nimetame karakterliku joonena kauakestvaid vaieldusi, mis konverentsil tõusid fascistide tööliste organisatsioonide esitaja mandaadi kinnitamise suhtes. See küsimus on tõstetud üles juba neljandal konverentsil, vaatamata, et kõik eelmised konverentsid rõhuva enamusega otsustasid fascistide-töö-

liste esitajate mandaati kinnitada. Ka siin kestavad ägedad sõnalahingud Amsterdamis internatsionaali esitajate hrade Mertens'i, Jouhaux j. t. ning fascistide esitaja hra Rossoni, Itaalia valituse ja tööandjate esitajate vahel. Õeldakse vastamisi vägevaid sõnu, kuid tegelikult pole mingit seaduslikku alust Amsterdamis ümber koondunud tööliste esitajail olla fascistide esitaja vastu. Seda tehakse ka viimaste poolt selgeks, öeldes nii mõndki kibedat sõna esimeste aadressil. Resultaat on muidugi see, et mandaat jälle suure häälteenamusega kinnitatakse.

Konverents lõpeb määratud ajal, 5. juulil, et ruumi anda järgmisele, mille algus 7. juuli peale kindlaks määratud. (Järgneb.)

Soome detailkaubanduse arenemisest.

Oma iseloomu poolest jaguneb Soome kaubandus kahte ossa: engros- ja endetailkaubandus. Käesoleva kirjutuse ülesandeks on valgustada Soome detailkaubanduse arenemiskäiku ja selle praegust olukorda.

Organiseeritud Soome detailkaubandus on umbes kolmkümmend aastat vana. Imelikul viisil hakati seal väike- ehk detailkaubandust organiseerima esmalt maal, missuguse liikumisega ajajooksul ka linnad ühinesid. Sarnane, hoopis vastuoksa meie oludele alustatud organiseerimistöö oli Soomes tol ajal kaubanduse alal valitseva seisukorra juures täiesti arusaadav, sest kuni 1859. aastani oli Soomes seal maksva Rootsi seadustähe järele umbes saja aasta kestvusel maakaubandus keelatud. Edaspidiste korraldustega lubati küll hädalisemate tarbeainetega kauplemist maal, kuid mitte lähemal, kui viis miili linnadest ja alevitest. Tsunftide kaotamisega aast. 1868 sai kauplemine üle terve maa vabaks, nii et vaba algatus siitpeale sai võimalikuks; õiguslik kord kauplemise alal nii linnades kui ka maal ühtlustati. 1868. a. kuni 1905. a. kasvas maakaupluste arv üle terve maa juba kümnekordseks, mis samuti kiire organiseerimistöö tarviduse esile kutsus. Kasvav omavaheline võistlus, suurkaupmeeste püüe kehva maakaupmeest kaubakrediidi abil täieliselt oma võimusesse saada, kaubatarvitajate sammud ühisuste asutamise poole, — kõik see sundis väikekaupmehi möödunud aastasaja lõpul ühinema.

Esimesteks maakaupmeeste poolt tehtud sammudeks selles suunas oli vastastikku tulekinnituse seltside ja pensionikassade ellukutsumine ja kõige tarvilikumate kaupade, nagu suhkur, sool, jahu jne., ühiste sisseostude läbiviimine, milledest ajajooksul, nagu me edaspidi näeme, laialdased väikekaupmeeste koondusettevõtted

välja kujunesid. Põlevamate päevaküsimuste harutamine sündis selleks eriti korraldatud koosolekutel, kuna aga Vene võimude poolt ei peetud väikekaupmeeste kutseorganisatsioonide asutamist poliitilistel põhjustel esialgu võimalikuks. Pea aga saadi n. n. „Soome maakaupmeeste liidu“ asutamiseks luba, kes ka 1907. a. oma ajakirja „Maakaupias“ hakkas välja andma. Liidu korraldusel kutsuti iga aasta ise linnas maakaupmeeste ülemaalsed kongressid kokku, kuna vahepeal ka maakaupmeeste selte igal pool asutati, millede rajamisel mitte administratiivpiiridest kinni ei peetud, vaid mõõduandvad olid loomulikud piirid ja ühendusteel. Viimaks leiti maa ja linna detailkaupmeeste vahel ühine keel kutsehuvide kaitsmise alal, ja alles 1920. a. ühineti ülelikiliselt „Soome väikekaupmeeste liiduks“; ajakiri „Maakaupias“ nimetati ümber „Kaupias“, mis tänini kaks korda kuus päris kõhukas kaustas ajakirja väljaandmiseks moodustatud erilise aktsiaseltsi väljaandel on ilmunud.

Et liitu kuuluvus kaupmeestele vabatahtlik, siis ei ole ülearune siinkohal selle koosseisu lähema vaatlemise juures veidi peatuda. — Soome detailkaupmeeste arv ulatub üle 16 tuhande, millest nelituhast väikekaupmeest liidu liigeteks on; sellega on Soomes $\frac{1}{4}$ detailiste organiseeritud, s. o. kõik erksamad ja jõukamad väikekaupmehed on liidu ümber koondunud, kusjuures liikmete arv alatasas veelgi kasvab. Liikmeteks võivad olla ka endised kaupmehed ja kõik Soome kodanikud ühes omamaa juriidiliste isikutega, kuj nende huvid ja tegevus liidule vastuvõetavaks tunnistatakse; liidu juhatus kinnitab kohapealsete seltside ettepanekul liidu liikmeid. Liikmemaksust jääb $\frac{1}{2}$ kohalikele seltsidele, kuna $\frac{1}{2}$ liidu ülespidamiseks läheb, missuguseks ots-

tarbeks allpool käsitatavad väikekaupmeeste aktsiaühised oma puhaskasust veel teatud osa maksavad. Liidu korraldusel peetakse iga aasta korralisi ning erakorralisi üldkoosolekuid, kust sellid oma esitajate kaudu osa võtavad. Erakorralisi üldkoosolekuid võib liidu juhatus tunnivatel põhjustel kokku kutsuda, mida samuti vähemalt kolm selli õigustatud on nõudma.

Soome detailkaupmeeste tegevust, kui võrd see ühiseid sihte taotleb, võiks järgmiselt liigitada: kutsealaga ühenduses olev sisemine korraldustöö, ühised ettevõtted, vahekorid engrossistidega ja vahekorrad ametasutuste ning kooperatiividega.

Kõigi käepärast olevate abinõudega türitakse sinnapoole, et kaupmeeskonda ette valmistada oma elukutse nõuete kohaselt. Oma liikmetelt nõutakse kindlasti kaupmehelikkus ausameelsust, haridusliku tasapinna tõstmist kaubatundmise, raamatupidamise ja teistest kursustest osavõtmise abil; teenijatelt, keda harilikult kaubanduslikule tegevusele tahetakse võtta, nõutakse kolmeaastast praktikat ametala äraõppimiseks. Puhtmajandusliku ajakirja „Kauppias“ veergudel leiavad lahendamist kõik kutsehuvilised päevaküsimused. Autut, lubamata omavahelist võistlust takistab ametala sisemine distsipliin, kuna mitmesuguste abinõudega, nagu hindade reguleerimisega, müügimeetodite ühtlustamisega jne. ebaaus võistlus selle idudega välja kistakse. Äriettevõtete tekkimist seal, kus selleks loomulikud eeldused täiesti puuduvad, on liit sellekohaste selgitavate andmete ettebõimiseega püüdnud ära hoida. Võlgumüümist tarvitajale ja sellega ühenduses käivaid väärnähtusi eitatakse ja otsitakse võitlusabinõusid selle kõrvaldamiseks, muu seas tehakse teatud protsent hinnaalandust puhtas rahas tehtud ostudel.

Ühiste suuräriride asutamiseega on detailkaupmeestel Soome tarvitajate ees müügi oma teened. Nende ellukutumiseega ei ole tahetud sugugi engrossisti osa kaubanduses eitada; peab tunnistama, et Soome väikekaupmehed ainult eratevõtete elujõulikkusse usuvad, kellede tegevusega harilikult kunstlikuks tehtud, keeruline riigiettevõtte ehk kooperatiiv kunagi võistelda ei saa. Algul toimetas teatud väikeäriride ringkond ühississeostusid, missugune tegevus kasulikuks osutudes kiirelt laienes ning ärilise iseloomu omandas; sest, nagu öeldud, oli siin tõejuuks ühinemisele just engrossistide vallutamispoliitika. Ühistegelisel alusel mindi peagi üle aktsiaseltside loomisele, kellede eduka tegevuse poolt juba see asjaolu kõneleb, et nende aktsiate väärtus, nominaalhinna võrreldes, kolmekordseks on kasvanud; iga üksiku ostu-müügi aktsiaühisuse

elamise aasta läbimüük ühes osakondadega tõusis 50 kuni 200 miljoni Smk. peale. Nende suuräriride tegevusega, kellede aktsionärirideks rõhuvast enamuses detailkaupmehed, püüavadki viimised engrossistide teatud määral ja kordadel vaos hoida, mida iseäranis maailmasõja ajal tähele võis panna.

Kinnitusseltsidest tuntu juba varakult suurt puudust, sest maakaupmehele käisid üle jõu tolleaegsed liig kõrged ladude kinnituspreemiad. Kõige selle tagajärg on, et Soome väikekaupmeestel nüüd üle terve riigi kinnitusseltside võrk olemas. Ühe kinnitusseltsi o.a.ü. „Turva“ 1923. a. ärireis näitas 250 miljonit Smk.

Väikekaupmeeste tähtsamaks tööstusettevõtteks Soomes võiks Tahti linnas asuvat tuletikuvabrikut nimetada.

Vahekorid suurkaubanduse ja tööstusega on seni järgmiselt reguleeritud: kui suured patrioodid ei ole Soome detailkaupmehed kunagi väsinud oma kutseestuse kaudu engrossiride ja vabrikute tähelepanu ettetulevatele väärnähtustele kauba headuse, sorteerimise, pakkimise, alalhoidmise ja saabmise alal juhtimast. Sellega on nad kodumaa saadusi siseturul aidanud ikka enam ja enam võidule pääseda. Sõja ajal, mil spekulatsioonid vaim kaupmeeste seas levis, tulid ilmsiks suurärimeeste tegevuses pahatihti lubamatud võtted, nagu kaubavõltsimine jne. Nende väärnähtuste tagasihoidmises, mängisid siin väikekaupmeeste engrossettevõtted suurt osa, kellede tegevus siitpeale kiirelt laienes. Kaubakrediidi kui ka laenude nõutamisel suuräriridelt ja pankadelt on liit omavahelise ebaausa võistluse kõrvaldamiseks tervendavat mõju avaldanud. Samuti on väikekaupmeeste liidul tulnud alati seista vastu suuräriride püüetele — korraldada oma ärides ka detailmüüki.

Tarvitajasringkonna üldine jõukus on ju loomulikult kaubandusliku tegevuse kindlamakandiks, ja sellest seisukohast välja minnes on liidul tänuväärt töö seljataga riigi- ja omavalitsusasutuste poolt vastuvõetud kaubandust puudutavate otstarbekohaste seaduste ning määruste ja korralduste ellukutumiseks, kuna ta seejuures ka on pidanud silmas tarvitajate huvisid. Liidu arvamisega, kellel teatud reaalne jõud seljataga, arvestavad kogukonnad, kus kaupmeestel oma esitused ei puudu, kuna maapäeval majandusrühmad käsikäs töötavad. Põllumajandust, kodukäsitööd, omamaa tööstust toetatakse auhindadega ning propaganda, reklaami jne. teel.

Suurima väikekaupmeeste vaenlase — tarvitajateühisuste — tegevus on vastavate seadustega kindlasti piiratud.

Tollikõrgenduse kava Saksamaal.

Nagu juba teada, pidi 1. august s. a. sama päevaks, mil Saksamaal pidid astuma jõusse kõrgendatud tollid, mis möödunud aastal riigipäeva poolt vastu võeti, kuid umbes kuu aega enne kavatsuse makspanemist anti asjakäigule teine siht, mis tingitud mitmesugustest ilmsiks- tulnud asjaoludest.

See oli veel enne Saksa riigipäeva puhkuse-leminekut, kui ta enda poolt valitsuserakondade tollikompromiss vastu võeti, mille jä- rele alandatud tollimäärad kuni aasta lõpuni jõusse jäävad; samuti võttis vastu riigipäev peale Saksa-Daani ja Saksa-Rootsi kaubalepin- gute vastuvõtmist seaduselnõu, mis valitsusele annab luba sõlmida parlamendi vaheajal kõige rohkem kolmeks kuuks välisriikidega majandus- lepinguid.

Nii siis on nende tähtsate otsustega Saksa- maal nii tollikõrgendusega kui ka, nähtavasti, kaubalepingute sõlmimisega asunud äraootavale seisukohale, kuna uued kavatsused valmimisel.

Mis puutub aga kavatsetud tollikõrgendus- se, siis peab tähendama, et senine tollitariif seal kannatas iganemise tundemärkide all. Õieti oligi tollipoliitika revideerimise alla võtmise põhjuseks see asjaolu, et kogu pealesõjaaegne tollipoliitika seal seni põhjenes vanaaegsel, 25. det. 1902. a., tollitariifil ja seega oma ülesan- deid täita ei saanud, vaid majanduspoliitikale teatud takistuseks oli, ja seda, loomulikult, see- ga, et ta kaitstavate saaduste nii tehniliste kui ka hinnamuudatustega sammu ei suutnud pidada ja hädapärast uuendust nõudis.

Nii töötatigi välja väike tollitariifi kõrgen- damise kava, mis küll oma muudatustega muud ei olnud kui seni maksvas vanas tollitariifis mõnede muudatuste läbiviimine. Ettevõetud muudatused olid tingitud vajaduse kiirest iseloo- must, millest järgneb ka püsimatuse joon, ja ta õieti selleks ette võetigi, et uue tariifi väljatöö- tamisega Saksamaa 31. juulist 1927. a. kauban- duspoliitika võiks alata uut ajajärku.

Tollikõrgenduse kavatsuse kohta seletati ametlikult poolt sel puhul, et üldisest tollikõrgen- dusest seni üle on saadud, kuid kõrgendus ole- vat võetud ette järgmistel põhjustel:

1. saaduste ja üldse kullaväärtuse muutu- misest,

2. majanduspoliitilisest tarvidusest Saksa- maa majanduskoormatist kokku kõlastada repa- ratsiooni-ülesehituskoormatiseiga,

3. kõrgemate maksude ja lõivude ja lõpuks — vastava kaubanduspoliitika vaatepunkti tõttu.

Agraartollid olevat hädatarvilised kaaslased tööstuslikkudele tollidele, et hoida ära ebanor- maalset vahekorra põllumajanduslikkude ja tööstuslikkude saaduste vahel.

Nii ametlik seletus sel puhul.

Kavatsetud tollikõrgendust ennast vaa- dates on näha, et agraartollide muutmi- sel juhtivat osa on etendanud ennesõjaaegsed tol- limäärade kõrgused (üksikuid erandeid võimal- dades), võttes muidugi arvesse saaduste hinna ja tehnilise arenemise muudatusi.

Mis puutub aga tööstussaaduste tollimääradesse, siis on muudetud kavatsetud uue muudatuseni lihtsustatud seadusandlikus korras 946 punktist 277, kuna uues kavas riigi- päeva poolt 1925. a. 300 punkti umbes 700 tolli- määraga oli muudetud.

Üldiselt on tööstussaaduste tollimäärad ka- vas tõstetud kaugelt üle ennesõjaaegiste, näit.: nahatööstuses 2—3-kordselt, võrreldes ennesõja- aegsega, kummitööstuses 3—6-kordselt, tekstiil- tööstuses 2—4-kordselt, siidil ja pitsidel isegi 10—12-kordselt; samuti on tõstetud ka tolli- määra raua spetsiaalsortidelt (kuna põhimäärad vastavad ennesõjaaegsele).

Tollimäärade muudatusi nii tööstuslikul kui ka põllumajanduslikul alal võrreldes selgub, et sel ajal, kui viimaste tõstmine ennesõjaaegsele kõrgusele oli nii-ütelda ideaaliks, on tööstussaa- duste tollid tõusnud kaugelt üle ennesõjaaegse kõrguse.

Loomulikult oleks niisugune kõrge tööstus- saaduste tollimäär Saksa tööstussaaduste hindu ähvardanud tõsta üle maailmaturu hindade, mi- da uus tariif enesest möödapääsmatult tingis.

Kui aga tuleme meele, et Saksamaa oma pealesõjaaegsel majanduslikul ülesehitamisel põllumajandust tervendades seadis üles kaks iseenesest väga meeldivat põhimõtet, nimelt

1) et omaaia põllumajandus riiki tähtsa- mate toiduainetega peab varustama, ja

2) et kaitsetollide abil põllumajandust pare- male järjele aidata ja talumehe ostu- jõudu kasvatada,

siis näeme, et kavatsetud tollikõrgendus küllalt ülesseatud ülesandeid lahendada poleks suutnud, kuna põllumajandusele vajaliste saaduste hin- nad endiselt kõrgeks oleksid jäänud, millega põllumajandussaaduste hinnad poleks suutnud sammu pidada, nii et vahekorra oleks kujunenud põllumajanduse kahjuks.

— Käesolev aasta aga parandas tunduvalt põllumehe ostujõudu, kuna tööstussaaduste hindades ihmus päevakorralt langemise ja põllumajandussaaduste hindades kerkimise tendents, kujunedes järgmiselt: põllusaaduste ja tööstussaaduste hindade vahekord oli s. a. veebruaris 112,4 : 129,5, maiskuus aga juba vastavalt 122,8 : 124, seega põllumehe ostujõudu suurendades. Vahekordi selgitavad Saksa statistika riigiameti suurmüügi hindade andmed pro 1926. a. (1913=100):

	Jaan.	Veebr.	Märts	Aprill	Mai
põllusaadusi	114,5	112,4	113,1	121,5	122,8
tööstussaadusi	130,4	129,5	128,0	124,9	124,0
kusjuures valmissaaduste hinnad					
(1914. a. juulis = 100)	150,5	149,3	147,4	145,8	144,8

Niisugusest hindade muutusest põllumajandussaaduste kasuks, mis sündis nii sisemistel kui ka välistel mõjudel, on ka tingitud märgatav elukalliduse tõus. Nii ametlikud andmed 1926.

a. eluülespidamise kulude kohta (1913/14. a. = 100):

1925. a. det.	1926. a. jaan.	veebr.	märts	aprill	mai
	141,2	139,8	138,8	138,3	139,6

— Arvestades seesuguse kaubanduspoliitika võimalikkude tõsiste järeldustega, õigem ütelda, „dumping“-mängu hädahoitlikkusega võeti seal kauaoodatud tollikompromiss vastu, ehk see küll varemalt antud ametliku seletusega senise kaubanduspoliitika kohta vastolus oli, sest et Saksamaa end esijoonel kutsutud tunneb olevat Euroopa kui terviku majanduse tervendamise ülesheitamiseks, kaasa aitama; ühes sellega ähvardab Saksamaa oma kaubalepingute sõlmimispoliitikat muutes kogu Euroopa kaubalepingute sõlmimispoliitikat viia uude ajajärku, mis Euroopa kui terviku majanduse ülesehitamisel oleks vajaline. Neist kavatsusist aga järgmisel korral.

Val. Teder.

Tallinn, 21. 7. 26.

Mis arvab Ameerika majandusteadlane Vene-Saksa ärisuhetest?

Tuntud Ameerika majandusteadlane dr. Panker Willis, kes ühtlasi on ühe Ameerika majandusajakirja väljaandja, avaldab „Hamburger Korrespondent'is“ artikli, milles objektiivselt käsitleb Vene ja teiste riikide vahelisi majanduslikke suhteid. — Artikkel, mille siinkohal ära toome, on huvitav eriti seepoolt, et tõendab, et ka Ameerikas, kus seni väga tagasihoidlik oldi Vene suhtes, on hakanud läbi lööma arusaamine Vene äri suurtest võimalustest.

Seda, mis Venes praegu sünnib, võib lühidalt nimetada ümberkorraldamiseks kapitalistlikul talusel või õigemini riikliku kapitalismi alusel. See on süsteem, mis kasutab kapitalistlikke vorme ning meetode ja kujutab enesest täiesti sedasama, mis harilikult selle mõiste all teisteski tööstusmaades mõeldakse. Kui jõupingutustel, mida Venes praegu selles suunas tehakse, tõesti edu peaks olema, siis oleks selle lõpuliik tagajärjeks äärmiselt võimsa võistleja tekkimine maailmaturul. Selle sihiga ajavad nad kontsessioonide poliitikat, s. o. välismaalasi kutsutakse ehitama üles ja arendama üht või teist maapõuevarandust või tööstusharu. Kontsessioonide tähtsaja möödumisel langeb neisse mahutatud kapital riigile. Vahepeal on aga kontsessioonäridel kõik võimalused olemas eksporteerimiseks (niivõrd kui see kontsessioonis lubatud) ja toores- ning muude afnete sisseveoks,

mis tegevuse jätkamiseks tarvilikud. Sellega oleks loodud tähtis müügi võimalus välismaa kaupadele. Kindlasti väärneb see kõigi mägede äri-meeste huvi. Huvist annab tunnistust asjaolu, et välismaalaste sissevool Venesse on märksa tõusnud. Seejuures on Saksamaal korda läinud selles liikumises juhtivat osa enda kätte haarata, sest juba nüüd on Venes palju rohkem Saksa äri-mehi kui mõne muu maa omi. Sakslased püüavad nähtavasti ärilisi suhteid Venega võimalikult ruttu ning tagajärjekalt arendada; selles toetab neid Vene valitsus. Vene valitsuse ringkondades ollakse arvamisel, et sakslased on Vene ülesehitamiseks kohasemad kui teiste maade kodanikud, kuna nad ju Vene ärikommetega ja ka keelega paremini tuttavad. Pealegi mõjus väga sümpaatlikult venelaste peale, et Saksamaa hiljuti poliitilise ning majandusliku lepingu nendega sõlmis. Saksamaa omab järelikult kõik praegu võimalikud paremused ning olulised kergendused Saksa-Vene kaubandussuhete arenguks. See on muidugi suurepäraseks põhialuseks mõlema maa vahelise kaubanduse kiirele ning mõjubale kasvamiselle. Eriti võimaldavad Venemaal praegu valitseva majandusstruktuuri iseäraldused sakslastele oma organiseerimisannet just sellel erialal näidata. Olgu tähendatud, et ka Ameerika ning Inglise ärid, kes huvitatud on Vene kaubandusest, oma Venes olevate ettevõtete juhtimiseks hari-

likult palkavad sakslasi. Ka inglased ja ameeriklased näivad olevat leidnud, et sakslased üldiselt rohkem kohased on äriilise organiseerimistöös raskusest ülesamiseks Venemaal.

Krediidi tarvilikkus Vene ja teiste Euroopa maade vaheliste kaubandussuhete süvenemisel on praegu vist küll kõige tähtsamaks teguriks edu saavutamiseks. Ka siin on jällegi sakslased need, kes venelaste arvamise järele taktiliselt õige sammu astusid, võimaldades pikaajalisi krediite. Üldiselt näitavad Saksa ärimed oma makсутingimuste suhtes palju rohkem vastutulelikust kui nende välismaalised võistlejad. Sakslased annavad pikaajalist krediiti, ja peab arvama, et nad selles suunas veelgi kaugemale lähevad, niipea kui neile selleks suuremad võimalused avanevad. Praegu asuvad sakslased sellepoolest igatahes veidi halvemas seisukorras teistest, sest enamjaolt juhustest on nende võistlejatel palju suuremal määral võimalik pikaajalist krediiti anda.

Teiselt poolt aga omandavad nad teatud paremuse selle tõttu, et teiste maade ärid, eriti Ameerika omad, paljudel juhustel ei anna pikaajalisi krediite, kuna nad sugugi kindlad pole Vene usaldusväärsuses.

Saksa pangad finantseerivad Ameerika poolt antud kapitaliga kaubandust nii Venemaal kui ka muudes maades. Kuigi Saksa pankadel praegu rohkem võimalik oleks finantseerimist enamvähem oma enese jõul läbi viia, siiski ei taha nad suhteid Ameerikaga katkestada. Järelikult on ameeriklastel võimalik Vene äri uuestiloomisest osa võtta, andes Saksa pankade käsutada suuremad summad, ja niiviisi saavad nad Saksa kaudu Vene turul tegutseda. Teatud Ameerika ringkondades tuuakse igatahes selle kavatsuse vastu esile asjaolu, et Saksa pankadele tarvitada antud raha mõnel juhul edasi anti kontsernidele, kes Vene kontsessioone kasutasid Ameerika huvidele otsekoheks võistluseks ning kahjuks. Kuigi mingisuguseid tõendusid olemas pole, jätkub paljast arvamisest selleks, et Vene äri asjus heatahtliku finantskoostöö kestvale edasiarenemisele rasket kahju sünnitada. On tarvis veelgi läbirääkimisi ja selgitust, et saavutada lõpuliku ja igati rahuldava koostöö. Teisest küljest on aga Ameerika ja Saksa huvid muidugi teatud määral omavahelises võistluses.

Enne sõda läksid paljud kaubad, mida Vene Ameerika Ühisriikidesse vedas, kõigepealt Saksamaale, kus nad enne Ameerikasse edasisaatmist sageli ümber töötati. Nüüd on Ühisriikides terve rida Vene valitsuse kaubandusasutusi olemas, kellele ülesandeks on seal kaupu Vene jaoks üles

osta ja osalt ka Vene kaupu otse Ameerikasse müüa; nii on lugu masina-, auto- ja põllutööriistadega. Otsekoheste kaubandussuhete algusega Vene ja Ühisriikide vahel astub Saksamaa, nagu Skandinaavia ja teised riigid, oma enese saaduste otsekoheste eksporteerimisega võistluse Ameerikaga. Neil riikidel on harilikult võimalus olemas oma kaupu Venemaale odavamalt müüa kui ameeriklased, kuigi peab tähendama, et siiski sageli eelistatakse Ameerika saadusi, kuna nad rohkem vastavad Vene turu nõuetele. See paremus tehakse aga rohkem kui tasa selle läbi, et teised maad pakuvad venelastele kaupu palju parematel makсутingimustel. Kui asjaomased Ameerika äriühingonnad ei saa aru sellest tõsi-asjast, siis on varsti möödapääsmatu, et suur osa nende praegusest tulukast ärist Venega läheb Saksa ja teiste maade töösturite ning eksportööride kätte.

Seejuures mängib loomulikult erakordselt tähtsat osa üksikute pangasidemete iseloomu ja ka pankade teguvõimsus. Ameeriklastel ei ole seni õnnestunud oma endiseid häid pangasidemeid Venega uuesti sõlmida. Praegu on ainult vähesed Ameerika pangad läbikäimises Vene panga-asutustega, ja ka needki sidemed asuvad enamjaolt liig kitsal alusel. Arusaadav, et sarnaste olude juures ei saa äritegevuse finantseerimine kuigi laiaulatuslik olla. Saksa pangad aga püüavad seevastu kõige jõuga, vaatamata rahapuudusele, Vene pankadele krediidi asjus nii palju kui vähegi võimalik vastu tulla. Inglise pangad on küll üldiselt samuti väga liberaalsed, kuid siiski lasevad nad end liialt mõjutada oma poliitilistest eelarvamistest ning arvatavast kindlusetusest Inglise-Vene ärisuhetes. Kahtlemata ajavad Saksa pangad kõige edumeelsemat ning osavamalt poliitikat. On selge, et silmapilgul, kus Saksa pankadel jällegi tarvitada on suuremad summad, Saksa kaupmehed veelgi kindlustavad oma juhtivat seisukohta Vene kaubanduses. Ei saa sugugi kahelda, et praegune Venemaa pakub erakordselt suuri äri võimalusi. Kuigi keskmine kaubaravius, üksiku elaniku kohta võetult, viimastel aastatel eriliselt suur pole, siiski ei tohi unustada, et nõudmine kaupade järele alatas suureneb ja juba nüüd on jõudnud pea ennesõjaaegsele tasapinnale. Pealegi teeb Vene valitsus kahtlemata kõik, mis vähegi võimalik, oma produtseerimisvõime suurendamiseks. Vene ostujõud on organiseeritud, koondatud, et niiviisi võimalikult suuremat kontrolli impoteeritavate kaupade üle saavutada. Selle poliitika üheks tagajärjeks on tõsiasi, et riiklikku väliskaubandusasutusse koondatud ostujõudu palju paremini, kasulikumalt

ning tagajärjekamalt saab ära tarvitada kui see võimalik oleks teiselaadilise väliskaubanduse korralduse juures. Ei ole enam mingit põhjust kahelda praeguse Vene riigikorra kestvusest. Juba

sellestki tõsiasiast peaks jätkuma, et kindel olla sealse majanduse arengu edasikeermises senistel alustel ning põhimõtetel.

Pärnu sadama laevasõidu olud.

30. juunil s. a. astus kokku Pärnu laevanõukogu liikmetest ning laevakaptenitest moodustatud komisjon — Pärnu sadamakapteni osavõtmisel, — et selgitada Pärnu sadama olusid, mis mõnesuguste linna poolt määratavate maksude ja väljaklaarimisega ühenduses olevate vormilüütmistega teataval määral raskendatud.

Komisjoni töö tulemusena selgus, et Pärnu linnavalitsus käesolevast aastast peale sillamaksu laevadelt võtab brutto-registertoni pealt, kuna seda maksu seni võeti nettotonnaazhi pealt. Seega on sillamaks tõusnud enam kui 100% võrreldes eelmiste aastatega.

Kuna ujuv sild linnavalituse poolt välja renditud pea sama rendi eest kui läinud aastal, siis läheb laevadelt saadav tulu kõik rentija tasku. Seepärast jõudis komisjon otsusele, et darvis on samme astuda selleks, et sillamaks laevadelt endiselt võetaks netto-registertoni pealt, ilma ühegi kõrgendusest.

Edasi raskendab laevasõidu seisukorda see asjaolu, et Pärnu tollivalitsus laevadelt väga kõrget tollivalvurite sõidu- ja komandeerimisraha nõuab. Laevadel pole mingisugust huvi väljaspool tolliraiooni laadimiseks ja seega ei peaks neid maksusid mitte laevadelt võetama. Pealegi on tolliraiooniks määratud sadamaosa, mis endas mahutab kõigest paartuhast jalga kaid, kuhu vaid 7 keskmise suurusega laeva laadima või loovõetama mahub, liig kitsas tänavuse hooaja elavaks liikumiseks Pärnu sadamas. Seepärast on laevad hädapäraselt sunnitud väljaspool tolliraiooni laadima, aga tollivalitsus võtab sellest hoolimatult kõrget maksu komandeerimisraha näol väljaspool tolliraiooni. Ometi ulatub Pärnu sadama piirkond muulidest kuni Reiu jõe suuni. Komisjon leiab seepärast tarvilikuks astuda samme, et Pärnu sadama piirkond tolliraiooniga ühtlustataks ja komandeerimis- ning sõidurahad ära jääksid.

Komisjon selgitas ka laevade väljaklaarimise küsimust, mille juures selgus, et iga puksiirlaev enne randa sõitmist peab ennast tingimata tolli-

ametis välja klaarima, kuid tolliamet on avatud ainult kella 3-ni p. l. Puksiirlaevade seisukord on halvem, et ranna lähedusse jõudes peab kapten piirivalvuri üles otsima ja sisse ehk sealt välja klaarima. Teatavasti auavad piirivalve kordonid rannas üksteisest kaunis kaugel ja valvurid ei juhtu igakord ka kodus olema. Et ettekirjutatud korrast kinni pidada, tuleb puksiirlaeva kaptenil mõnikord kümneid kilomeetreid rannaäärseid valdasid läbi käia, et laeva paberitele tarvilist märkust teha. Selle juures on juhtumisi ette tulnud, et vahepeal tõusnud vali tuul on palgiparved laiali peksnud ja nii hulga tehtud tööd hävitanud. Seepärast leiab komisjon tarvilikuks, et puksiirlaevu ka Pärnu piirivalve, kes igal ajal saadaval, võiks välja klaarida, andes puksiiridele õiguse väljaklaaritud kohast Pärnu koormaga tagasi tulla, rannas asuva piirivalve märkusteta.

Lõpuks kaalus komisjon ka Kihnu saare laevameeste raskusi sisse- ja väljaklaarimise alal. Kihnu laevad veavad juba aastate viisi Riiga merepõhjust väljavõetud kive. Kivide väljavõtmine sünnib Kihnu saarest W-ti pool küljes, kust Riiga sama palju mereteed kui Pärnu. Et kivilaadungiga Riiga poole purjetada, peavad aga laevad sama palju mereteed ära käima, et Pärnus tolliametis laeva Riiga välja klaarida, mis laevasõidule suureks takistuseks ja suuri kulusid teeb. Komisjon leiab, et Kihnu peaks asutatama tollivalvuri koht, ehk kui see võimatu, siis kohalikule konstaablile õigus antama laevu välja ja sisse klaarida.

Kõigi nende raskuste asjus Pärnu laevasõidus on Kaubandus-tööstuskoda pööranud palvega teede-, sise- ja rahaministri poole, et küsimused lahendataks laevasõidule tarvilikus suunas.

Sieminister teatas, et tal õigust ei ole omavalitsuste otsusi maksude asjus muuta ja et keebustega selles asjas tuleb administratiivkorras pöörduda kohtuvõimude poole.

O.—

Mõnesid märkusi kaubaturu võitmise kohta.

Meie töösturite suust ja sulest kuuleme tihtilugu kaebusi kaubaturu kitsuse ja puudumise kohta. Kuipalju nende kaebuste põhjuste kõrval-

damine on meie töösturitest enestest, selle kohta alljärgnevad märkused.

Sõja- ja revolutsioonipöörises kaotas meie

tööstus oma suurema ja seni pea ainu- sama välis- turu — Venemaa. Kuid elujõuline osa suurtöös- tusest kohanes peagi uutele oludele ja hakkas võitma uusi välisurges. Suurtööstuse käsutada olevad võrdlemisi suuremad kapitalid ja intelli- gentsemad tööjõud võimaldavad temale ka edas- pidi areneda alatud suunas. Pahem lugu on aga meie kesk- ja väiketööstusega, kus kapitali vähe- sus ja vilumatus organiseerimise alal end palju teravamalt tunda annab. Seepärast tahan käes- olevas artiklis rääkida peaaesjaliselt meie kesk- ja väiketööstuse kaubaturgudest.

Et töösaadustele võita turge, selleks on pea- joontes tarvis piinlikult panna tähele järgmi- tingimusi:

- 1) turunõuete tundmine,
- 2) kaupade laialine tutvustamine ostjaskon- nale ja
- 3) kaupade hõlpus kätetoimetamine tarvi- tajale.

Ei või ütelda, et meie töösturid turunõuete asjas oleksid võhikud. On ju suur hulk meie kesk- ja väiketööstusi ja väiketööstus pea tervena selles s. his tööle rakendatud, et rahuldada oma lähema ümbruse tarvidusi. On loomulik, et siis neid tar- vidusi ja nõudeid ka täpselt tuntakse. Kuid see käib aga ainult kodumaa turgude, peaaesjaliselt oma lähema ümbruse, kohta. Niipea aga, kui asi puutub välisurgudesse, siis seisab küll suurem hulk meie väiketööstureid tundmatu suuruse ees. Aga ometi on pea igäüks sellel arvamisel, et tema küllalt suudaks töötada välisuru jaoks. Kui vähe iegi meie ärimedehed välisurgude nõudeid tunnevad, selle kohta järgmine konkreetne näide: Kevadel hoiatas „Kaubandus-tööstuskoja Teata- ja“ meie Helsingi konsul-i informatsiooni põhjal kartulikaupmehi, et sel kevadel ei maksa enam kartuleid Soome saata, sest et nõudmine äärmis- selt väike ja hinnad rängasti langenud. Meie kartulikaupmehed aga kas ei loe üldse „Kau- bandus-tööstuskoja Teatajat“ või ei võtnud selle hoiatust küllalt tõsiselt, tagajärg aga oli see, et mõne aja pärast nende seast kibedaid kaebusi kuuldavale tuli, et nad sunnitud olevat olnud oma saadetised Soomes suurte kahjudega maha müüma.

Üldse ei pöördä ei töösturite ega ka äri- meeste ringkonnist pea sugugi nõuküsimistega välisurgude suhtes Kaubandus-tööstuskoja poole, kellel ometi selles asjas palju laialisemaid infor- matsioone käepärast kui seda ühelgi üksikette-, võttel võib olla. Meil armastatakse küll mõnelt poolt, eriti suuremail koosolekul, teha ettehe- teid, et Kodä oma valijate heaks ei ole küllalt ära teinud, kuid selle juures unustatakse hoopis, et häädaldaja ise selleks sõrmegi ei ole li'gutunud,

et Kojaga ühenduses seista ja teda ka oma poolt informeerida. Kasu võib tuua ikka ainult mõle- mapoolne heatehtlik koostöö. Välismaailt pöör- dakse alaliselt Kojä poole järelepärimistega mit- mesuguste kaupade suhtes. Kodä võib ainult siis nende peale kindla vastuse anda, kui temal täp- selt teada on, missugused ettevõtted misuguses ulatuses nõutud kaupade valmistavad. Kojal puu- duvad aga tihti sarnased teated, sest et ettevõt- ted, kes asjast peaksid huvitatud olema, Kojä in- formeerimiseks vähematki ei tee.

Mis puutub kaupade tutvustamisse ostjas- konnale, siis peab tähendama, et meil selle peale just kaubavalmistajate hulgas otse andeksand- mata vähe tähelepanu pöördatakse. Ostjä vastu näib meil valitsevat kõige suurem hoolimatus, näib nii, nagu tahetakse ostjale öelda: soovid sa minu kaupä, siis pead mind üles otsima, kuidas ja missugusel teel — see on sinu enda asi. Nagu oleksid kõik meie kaubavalmistajad tellimistega alaliselt seevõrra üle kuhjatud, et iga uue telli- mise saamine neile väga vähe huvi pakub. See- juures kaevatakse aga kaupä vähese mineku jä turgude puudumise üle.

Rääkimata välisurgudest ei tehta meil isegi kodumaa turgude võitmiseks peaaegu midagi. Meil arvatakse sellest küllalt olevat, kui kauba- proovid kord aastas näitus-messile nagu paraa- dile välja seatakse ja vähest sekka pooleldi rah- vapiduna ka „Eesti nädal“ korraldatakse. Ka viimase korraldamine on seni sündinud peaaesja- liselt kaupmeeste jõupingutusel, kuna tööstur peaaegu priipassina kaasa on joonsnud. On ju kaupmees olnud see, kes vaateakende dekoreeri- mistega ja Eesti kaupade demonstreerimisega publiku tähelepanu on püüdnud köita, kuna töös- tur igasugu reklaam-materjal-i kätetoimetamise- ga ja teiste võimalikkude abinõudega kaupmeest seni väga vähe on toetanud. Nagu lehed kirju- tavad, on viimati Tartus korraldatud „Eesti nä- dal“ hiilgavalt korda läinud ja publiku peale suurt mõju avaldanud. Aga meie tööstur lööb ka selle peale käega, mida tunnistab järgmine juh- tumine: Kui Kaubandus-tööstuskoda hiljuti kut- sus kokku nõupidamise „Eesti nädala“ korralda- mise asjus Tallinnas, siis ilmus kutsutud 75 esi- taja hulgast nõupidamisele ainult 7 isikut. Loo- mulikult jõuti selle järele otsusele, et „Eesti nä- dala“ korraldamiseks Tallinnas igasugune huvi puudub ja sellepärast sellest kavatsusest loobuda tuleb. Kuid seejuures ei väsitä aga kaebamast, et meie tarvitajad Eesti oma kaupadest küllalt lugu ei pea. Enne küsigu kaebajad enestelt, mi- dä nad selle lugupidamise tõstmiseks ära teinud? Mitte midagi.

Suurimaks teguriks kaupade tutvustamisel

on igasugune reklaam. Sellest on kaubandus- ja tööstusmaandel igal pool juba ammugi aru saadud ja seepärast käsitatakse reklaami suurejooneliselt. On tekkinud selle kohta suur kirjandus ja terve vägi sellekohaseid erimeetnikke. Kui, näiteks, Ford meie lehtedes reklaami teeb, siis sugugi mitte sellepärast, et tema mõne Eesti ostja läbi rikkamaks saaks. Ei, Fordi äri põhimõte selle juures on vaid see, et tema kaupa igalpool, ka kõige kaugemaski nurgas, tundma peab, kas või ainult nimegi kaudu. Kus on aga meie kuulutajad? Kui mõni aasta jooksul paar korda kuulutuse lehte paigutab, sellegi ni väikese ja silmapaistmatu, et see teiste kuulutuste hulka ära kaob, siis arvatakse, et reklaami mõttes kõik juba tehtud on. Isegi meie messidel ei ole kaugeltki igal väljapanijal reklaam-materjali või vähemalt oma äri aadressigi vaatajale pakkuda, ja needki reklaamid, mis olemas, on nii näotud ja maitsevaesed, et igaks neid kiiremalt käest ära võtata püüab. Viimase Eesti näitus-messiga ühel ajal peeti Stokholmis Skandinaavia-Balti messi. Meie saadik Rootsis saatis sellelt messilt Kaubandus-tööstuskojale tutvunemiseks kogu reklaam-materjali. Missugune huvitav kirju kogu! Tihti ainult paar sõna väikesel paberilehekesel, aga selles avalduv maitse ja väljendusviis on see, mis vaatajat valdab. Tutvunegu ka meie kaubavalmistajad rohkem välismaa reklaamiviisidega ja püüdke neile järele aimata. Nende kahjuks see ägatahes ei ole.

Kui teatud kaup on reklaami teel tarvitajale tuttavaks ja ihaldatavaks tehtud, siis peab ka selle eest hoolitsetama, et see kaup alati igal pool ostjale saadaval oleks. Selle vastu patustavad meie kaubavalmistajad rohkem kui nad seda endale ette kujutada mõistavad. Olles kauemat aega tegelik ärimees on nende ridade kirjutajal küllalt võimalust olnud veenduda selles, kui vähe meil see külg ärielust on organiseeritud. Mõnigi kord tuleb ette juhtumusi, kus sa nõutult pead seisma teadmatuses, kust seda või teist kodumaa kaupa võiks saada. Tead küll, et kuski kodumaal seda kaupa valmistatakse, aga kus nimelt, ei tea. Meil kahjuks ei ole veel igasuguseid küllalt täpseid aadress-raamatuid kaubanduse ja tööstuse kohta, nagu neid välismaal kümnete ja sadade kaupa ilmub. Töösturid ise teevad aga selleks liig vähe, et nende aadressid, kauba-proovid ja hinnad huvitundjatel alati käepärast oleksid.

Samasuguses kimbatuses on tihti ka Kaubandus-tööstuskoda, kes välismaa järelepärimiste peale mitte igakord ei tea vastata, kes meil üht või teist kaupa võiks välismaale pakkuda. Meil ei ole kahjuks veel sunduslikku äride registreerimist ja seepärast on Kojal võimatu kõikide

äride erialasid teada. Nii pöörasid hiljuti Koja poole mitmed välismaa ärid, soovides Eestist saada kalu ja vähju. Meil sarnaseid suuremaid eriaarsid ei ole, sel alal tegutsevad suuremalt osalt juhuslikud ärimehed. Suure vaevaga läks koyal korda mitmesugustel kaudsetel teedel mõnede kalaeksporditööride aadressid teatavaks teha. Ärimehed ise ei tee aga selleks vähematki, et nad Kojal teada oleksid ja nende kaupa välismaale soovitada võiks. Üks kodumaa äri küsis teateid kodumaa terpeniinivabrikute kohta. Koyal on mõningad aadressid, kuid Koda ei tea, kas need vabrikud praegusel ajal enam töötavad või ei ja kust nende saadusi lähemalt võiks saada. Koyal puudub jällegi igasugune informatsioon töösturite eneste poolt. Niisuguseid näiteid Kojal praktikast võiks tuua kümnete kaupa. Koguni teistki töötab välismaa ärimees. On ta kustki teie aadressi kätte saanud ja arvab, et teie tema kaubast huvitatud võiksite olla, siis külvab ta teid kuude ja isegi aastate jooksul oma reklaamiga ja pakkumistega üle, saadab teile kätte kauba-proove ja hindu, saadab teile agendi koju, avab, kui tarvis, koha peal agentuure ja kaubaladusid, toimetab sealt tellijale kaupu kätte, lühidalt, paneb kõik rattad selleks käima, et tema kaup igal pool kõigile hõlpsasti kättesaadav oleks.

Agentide kasutamine kaupade laialilaotamisel on meie juures alles arenemise algastmel. Ometi on kaubaagentide kaasabi kaupade tutvustamisel ja laialilaotamisel võrnatult tähtis. Välismaa ärinimesele on see iseenesest mõistetav tõsiasi, seepärast pööravadki välismaa ärid ühtepuhku Kaubandus-tööstuskoja poole palvega, juhatada neile teovõimsaid ja usaldatavaid agente ja äriesitajaid. Üldiselt peab tähendama, et välismaa igasugu informatsiooni saamiseks Kodal palju enam kasutab kui kodumaa ise. Paistab nii, nagu oleks Koda välismaal, isegi Ameerikas ja Aasias, rohkem tuntud kui kodumaal.

Ülaltoodud väited ei ole ju õieti ühekski uudiseks, kuid tõsiasi on, et igapäevne ja enesestmõistetav meile igapäevses elus tihti silmapaari vahele jääb, seepärast ei ole kasuta, seda vahete-vahel jälle meele tuletada.

Lõpuks kordan veel, et turgude võitmiseks kõige suuremaiks tegureiks on:

- 1) turunõuete tundmine,
- 2) kaupade laialine tutvustamine ja
- 3) kaupade kättesaamise hõlbustamine.

Püüdke meie kaubavalmistajad neid tingimusi korrapäraselt täita, siis ei jää tagajärjed tulemata.

Kaubandus-tööstuskoja teateid.

„Eesti nädal“ jääb käesoleval aastal Tallinnas pidamata.

Meie tööstuskonnas, eriti Tartu ringkonnis, tõsteti kevadel küsimus üles korraldada „Eesti nädalad“ nii Tallinnas kui Tartus. „Eesti nädalate“ ülesanne oleks reklaamida Eesti kaupa ja tööstusvalmistusi tarvitajale ja neile võita siseturul ostjaid. Kaub.-tööstuskoja toetusel korraldati läinud juulikuul Tartus „Eesti nädal“, mis Tartu tegelelaste eneste otsuse järele hästi korda läinud. Tallinnas oli kavatsus mainitud „nädalat“ korraldada septembris, põllumeeste näitusega ühel ajal. Selleks moodustati Koja juure erikomisjon, kes pidi tegema vastavaid eeltöid. Erikomisjon on pidanud mitu istungit. Läinud nädalal kutsus ta kokku suurema töösturite koosoleku, et kuulda nende arvamist „Eesti nädala“ korraldamise asjas. Kuid siin selgus, et meie töösturitel huvi „Eesti nädala“ vastu täiesti puudub. 77 kutsutud isikust

oli koosolekule ilmunud ainult 7, seega ümmarguselt 9 prots. Needki arvasid, et Tallinnas, kus käesoleval aastal kaks näitust, vaevalt mõtet on mingit „nädalat“ korraldada, sest see ei leiaks töösturite seas kaastegevust. Kõigil neil kaalutlusil otsustas komisjon „Eesti nädala“ käesoleval aastal Tallinnas pidamata jätta.

Stettiini kaubandus-tööstuskoda sõidab Tallinna külla.

18. augustil s. a. kell 6 õhtul jõuab Tallinna a. l. „Rügeniga“ Stettiini kaubanduskoja saatkond, arvult 25 härrat, eesotsas koja presidendi dr. Töpfferiga. Sellesama päeva õhtul annab meie k.-t.-koda külalistele „Seltskondlikus majas“ lõuna. Järgmisel päeval teevad külalised ametlikud viisidid meie k.-t.-kojale, kaubandusministeeriumile, börsile jne., tutvuvad linnaga ja sõidavad õhtul kell 6 edasi Riia poole.

Eesti metsa- ja puueksport-tööstus.

Metsa ülestöötamine ja puutööstus on Eestis tähtsamaks majandusharuks. Üks viiendik Eesti maapinnast on metsaga kaetud. Üldine metsa-ala ulatub 2.135,7 tuhande aakri peale, sinna juure tuleb arvata talumaadel kasvavaid väiksemaid metsi.

Metsades kasvab puude üldarvust kuuski ligi 42 prots., mändi 21 prots., kaski 19 prots. ja haabu ligi 10 prots. Metsadest on suurem osa riigi omandus — 1.837,2 aakrit.

Raielangi suurus aastas riigi okaspuumetsades on 12,9 ja lehtpuumetsades 8,6 tuhat aakrit. Ümbes 40 protsenti raiumisele määratud riigimetsadest müüakse võistluspakkumisel metsatöösturitele, kes seda üles töötavad siseturu ja ekspordi jaoks; 30 prots. üldraielangist läheb kohalikkude elanikkude tarveteks, 30 protsenti riiklikule metsatööstusele ülestöötamiseks.

Suurem osa raiutud metsadest läheb siseturule ehitusmaterjaliks ja põletispuudeks. Sisemaal aastast laudade ja plankide tarvidust arvatakse 16.000 standardi peale; üldise ehituse puumaterjalide äratarvitamise üle puuduvad täpsemad andmed. Kütteks arvatakse elaniku kohta aastas 69 kantjalga puid, mis kokku umbes 75 miljonit kantjalga välja teeb. Küttepuid tulevad osalt erametsadest. Küttepuid tarvitamine tehastes ja raudteedel on viimasel ajal vähenenud ja selle asemele põlevkivi ning osalt ka turvas astunud.

Suuremal hulgal puud kui tooresainet tarvitab paberitööstus; aasta tarvitus on keskmiselt 4,2 miljonit kantjalga ja vineeritööstuses — 2,0 milj. kantjalga (vineeri jaoks veetakse ka puud suurel hulgal sisse). Peale selle tarvitavad puud mööbli-, aamisepa-, tuletiku- ja teised tööstusharud.

Peale sisemaal tarbe jääb metsamaterjale, nagu eelpool tähendatud, suuremal määral ka ekspordiks. Üldse on puukaup Eesti väliskaubanduses tähtsamaks osaks: 1924. a. eksporteeriti ligi 1 milj. naelsterlingi väärtuses, 1925. aastal 940 tuhande naelsterl. väärtuses puumaterjale; protsentides võetult oli välja veetud puukauba väärtus 1924. aastal 22,3 prots. ja 1925. aastal 17,5 protsenti Eesti üld ekspordi väärtusest. Läinud aasta ekspord oli eelmise lumevaese talve tõttu vähem, sest metsamaterjali vedu oli takistatud.

Üksikasjalisemad andmed Eesti metsasaaduste väljaveo kohta on toodud alljärgnevas tabelis:

	Puusaaduste väljavedu:	
	1925. a.	1924. a.
	Tuhandetes kantjalg.	
Plangid ja pakud	75,6	41,3
Liiprid	378,1	157,0
Propsid	3.252,3	5.549,8
Kuuselatid	23,0	0,2
Männi- ja kuuselauad ja plangid	9.333,1	7.736,2
Muu metsamaterjal	—	3,5

Puukauba väljavedu:

	1925. a.	1924. a.
	Tonnid es.	
Vinecriplated	9.409,1	10.142,3
Toolipõhjad	2.288,6	1.654,5
Tikutraat	296,3	340,4
Tisleri- ja treialitööd	477,1	212,6
Niidirullid	71,3	—
Aamisepa- ja puusepatööd	26,2	65,0
Teised puusaadused	93,2	92,9

Tähtsamaks Eesti metsamaterjali ostjaks on olnud Inglismaa, kuhu näiteks 1925. aastal läks 76,7 prot-senti kogu Eesti puueksporti (väär-tuse järele arvates).

Puusaaduste väljavedu maade järele 1925. aastal näeme alljärgnevatest arvudest (kantja-lad ümber arvatud tonnideks: 1000 k.-j. = 16,38 meetertonni):

	Puusaaduste eksport Eestist 1925. a.:	
	Tonnid.	Miljon. Emk.
Inglismaale	174.051	1.294,7
Hollandis-se	29.201	186,1
Belgiasse	11.077	74,3
Prantsusmaale	6.764	58,3
Saksamaale	2.094	42,1
Soome	1.040	11,8
Daani	1.067	10,6
Lätti	1.229	7,7
Rootsi	281	2,9
Muudesse maadesse	3	0,3

Puutööstuse alal töötab Eestis um-bes 500 ettevõtet, kokku üle 4.000 inimesega; peale selle töötab enamasti saeveskite juures abiasutustena ligi 900 metsatöö asutust.

Saaveskeid on üldse üle 300, nendest ligi 50

suuremat. Üldine saeveskite toodang oli 1924. aastal 62.800 stand. laudu.

Kõige suurem Eesti puutööstuse ettevõte on a.-s. „A. M. Lutheri“ meh. puutööstus. Laialt tuntud ka välisturgudel on Lutheri vineer ja toolipõhjad, mis peaaesjalikult Inglise turule lähevad. Peale selle valmistab tehas rohkesti ha-riikke- ja kontorimööbleid ning vineerist asju.

Viimase aasta jooksul on mõned tehased uksi ja aknaraame välismaale, esiotse küll pea ainult Inglise turule, hakanud saatma ja nähtavasti hea eduga.

Eesti puutööstuses üsna uue haruna on ni-metada niidirullide ja värtinate valmistamist. Sellel alal töötab „Balti Poolitööstuse a.-s.“ (Baltic Bobbin Mills Ltd.), kelle aastane toodang 500.000 grossi igasuguste niidirullide ja värtinate peale ulatub.

Hästi arenemas on aamisepatööstus, mis ka ekspordiks töötab.

Tähtsamad metsa- ja puutööstuse tehased, kes ekspordil alal tegutsevad, on järgmised:

1) Saaveskid:

A.-s. „Silva“, a.-s. „Narova“, M. Markel Maka-rov, Konst. Jürgens & Ko, Chr. Fröhling, J. Raashau & Ko, Wylhuizen & Ko.

2) Puutööstuse ettevõtted:

A.-s. „A. M. Luther“, Balti poolitööstuse a.-s., akende ja uste tööstuse o.-ü. „Flemming & Ko“, aamisepatööstus J. Pent, tikutraaditööstus „The Timber Co.“, Balti spordiriistade vabrik.

Metsatöösturid on koondunud „Eesti Metsatöösturite Ühingusse“, mis asub Tallinnas, V. Viru tän. 12.

Paberivabrikute üldine esitaja on müügi alal „Eesti Paber A.-S.“, Tallinnas, Lai tän. 11.

Teiste maade majanduslik elu-olu.

Daani.

Majanduslikud raskused nii töös-tuses kui ka põllumajanduses muutuvad päev-päevalt ikka tundumaks ja kutsuvad esile üldi-seid õigustatud nõudmisi krooni kursi tõusule vastavalt riigimakse, takse, veotariife ja muid see-suguseid väljaminekuid alandada. Krooni väärtus on veebruarist saadik 33% võrra tõusnud, kuid kõik ülalnimetatud maksud ei ole sellele vastavalt alanenud, vaid peaaegu endiseks jäänud, mis tööstusele konkurentsi välismaa saadustega teeb võimatuks. Raskuste tagajärjel on tööta tööliste arv jälle kiiresti hakanud tõusma ja ulatab praeg-

gu 45.241-ni (juunis 1925 — 25.200, 1924 — 14.000, 1923 — 22.800, 1922 — 39.100 ja 1921 — 56.000), mis seega suurem kui viimasel neljal aastal. Tööstusel puudub kapitali vähesuse tõttu krediit, eriti väljaveo arendamiseks, ja 24. juunil Nationalbankeni poolt maksmatapandud pooleprotsendiline diskonto alandus ei suuda olu-korda kuidagi muuta. 26. juunil pea- ja kauban-dusminister Stauningi juhatusel ärapeatud ma-jandusorganisatsioonide esitajate koosolekul tu-lid esitajate poolt teravad nõudmised olukorra parandamiseks valitsuse vastu kuuldavale.

Samal on lugu ka põllumajandusega. Ainult

ük-läinus näide Krooni kursi mõjust karjasaaduste väljaveo peale: käesoleva aasta nelja esimese kuu jooksul veeti Daanist sama palju baconi välismaale kui aasta varemalt, kuid saadi, vaatamata selle peale, et hind maailmaturul tänavau parem oli kui möödunud aastal, selle eest Daani rahas tervelt 52,5 miljonit krooni vähem. Sise-maal on aga kõik maksud ja väljaminekud endiseks jäänud, seepärast on täiesti loomulik, et põllupidamine end niisugustel tingimustel ära ei tasu. 28. juunil peeti Odenses ülemaaline põllumeeste esituste koosolek, millest 3.000 esitajat osa võttis, kus valitsuselt nõuti üldist kokkuhoidmist, valitsuskulude vähendamist eelarve korrast, riigimaksude ja tariifide alandamist, kuid kaitsetollide sisseseadmise vastu kindlalt välja astuti, et mitte põllumajanduse väljaveo huvisid kaalule panna. Seesugune ühine ja ülemaaline väljastumine annab tunnistust olukorra tõsidusest, kuid vaevalt on loota, et valitsus midagi ära teha suudab. Igatahes on kindel, et valitsus krooni pariteedini viia tahab, ning kulla alusele üleminek enam mitte väga kaugel ei seisa. Välislaenu valitsus esialgu teha ei kavatse.

Juunikuu väliskaubandus. Aprillil ja mai järele, missuguste väliskaubanduse bilanss oli aktiivne, oli juuni 6 miljoni krooniga jälle passiivne. Sissevedu oli 134 milj. kr., väljavedu 119 milj. kr. ja võõraste kaupade väljavedu 9 milj. krooni suur. Aprillikuu aktiviteet oli 22 milj. kr. ja mai oma 3 milj. kr. Kuid mõlema eelviimase kuu väljaveo ülekaalu ei loeta loomulikuks nähtuseks, vaid palju enam depressooniajärgu tundemärgiks, kus toorainete ja poolfabrikaatide sissevedu ebaloomulikult väike, mis tööstusele ja maale suureks kahjuks. — Daanis on väliskaubanduse aktiiviteedi kasulikkuse üle palju vaieldud ja lõpuks otsusele tulnud, et sisseveo ülekaal väga paljudel juhtumistel on just tööstuse paraneva olukorra tundemärgiks ja teda sellelt seisukohalt tuleb ter- vitada. Niisugune on olukord ka vist praegu, kus arvatakse, et toorainete suurenev sissevedu annab tööstuse paranemisest tunnistust. Sissevedu on kolme kuu jooksul tõusnud nimelt järgmiselt: aprillis 115 milj. kr., mis 128 milj. kr. ja juunis 134 milj. kr. — 1926. aasta esimesel poolel oli Daani sissevedu üldse 802 milj. kr. suur, väljavedu 729 milj. kr. ja võõraste kaupade väljavedu 55 milj. kr. Nii siis oli passiviteet ainult 18 miljonit krooni (1925. a. samal ajal 71 miljonit kr., 1924. a. — 147 milj. krooni). Siinjuures tuleb arvesse võtta selleaegseid hoopis teissuguseid kurssi Daani kroonile, seepärast niisugune vahe. — Kuid kui Daani laevasõit, kinnitustegevus, turism ja muud tulud juure arvata, siis võib julgesti

konstateerida, et aasta esimene pool on lõppenud suure väliskaubandusliku aktiviteediga.

Saksa karjasaaduste tollikõrgendused, mis hakkasid maksma 1. augustil, on Daani karjasaaduste väljaveo peale Saksamaale mõjunud väga halvasti. Nii on esimeses jõeses tapetud loomaliha väljavedu liig kõrge Saksa sisseveotollit tõttu jäänud hoopis seisma ja arvatakse, et ainult suure vaevaga (ka kõrge tolli pärast) läheb korda tapaloomi Saksamaale saata, mis ikkagi parem kui mitte midagi. Muidugi oleks kasulikloomi Daanis tappa, siis jääksid sisikonnad ja muud kasud Daani. Ka tapamajade personaalil oleks tööd praegusel raskel tööpuuduse ajal.

Nationalbanken'i aastaaruanne avaldati 3. skp., kuna Nationalbankeni tegevusaasta kestab 1. augustist 31. juulini. Möödunud tegevusaasta on Nationalbankenile annud ülejääki 7 miljonit krooni, kuid kuna kõik kahtlased nõudmised (muu seas 2,5 milj. kr. eest Landmands-bankeni preferentsakt-iaid jne.), missugused varemalt 50 protsendiga nende väärtusest arvesse olid võetud, nüüd maha kirjutatud on, siis tekkisid seeläbi 6 miljoni krooni suurused kahjud, nii et panga saldo 1. augustiks ainult üks miljon krooni suur oli. Igatahes annab seesugune kahtlaste nõudmiste mahakirjutamine tunnistust tahtest saada üle raskustest ja asuda jälle normaalolukorda. Panga valuutareservid on nüüd arvestatud parikursiga kuldvaluutadele ja börsikursiga paberivaluutadele. Möödunud tegevusaasta algul olid nad arvestatud hoopis teisiti, £ 1 kr. 20 ja \$ 1 kr. 4. Seeläbi tõusevad kursikahjud 11 miljoni kroonini. Kui viimasest summast tegevusaasta ülejääk 1 milj. kr. maha arvata, siis jääb ikkagi järele 10-miljoniline puudujääk. Kuid need kahjud tohiks olla viimased ja lõpulikud, seepärast arvatakse, et Nationalbanken kahe eeltuleva tegevusaasta jooksul selle 10 milj. kroonilise puudujäägi ära tasub ja seega siis kõikidest koormatustest jälle vaba on.

Valuutatagavarad on juuli jooksul 50,9 milj. kroonist viimasel juunil 39,4 milj. kroonini 1. augustiks alanenud. Panga üldbilanss on möödunud tegevusaasta jooksul ka 630,9 milj. kroonist 527,2 milj. kroonini alla läinud, mis peamiselt tuleb panna valuutareservide vähenemise arvele.

Läti.

Majanduslikud ringkonnad diskontoprotsendi alandamise vastu. „Rigas Sinas“ nr. 167, 30. juulil: Diskontoprotsendi alandamise küsimus, mille kohta koalitsiooni nõupidamine avaldas oma nõusolekut, tuleb arutamisele pankade nõukogus, kaubandus-tööstus-organisatsioonides, mille järele kutsutakse kokku

majandusnõukogu küsimuse lõpuliikude lahendamiseks. Huvitav on, et mitte ainult erapangad, vaid ka ärimehed ja töösturid on protsendi alandamise vastu. Nad soovivad küll odavamalt krediiti, kuid kardavad, et paljud pangad end siiski rediskontost lahti ütlevad, mida neile Läti pangad poolt antakse, ja selle läbi krediit era-rahaturul veel kallimaks võib muutuda. Seepärast on kaubandus-tööstusettevõtete organisatsioonid rahaministri palunud võtta kuulda enne majandusliikude organisatsioonide arvamist.

Läti ja Saksa kaubandusleping „Rigas Sinas“ nr. 167, 30. juulil: Kokkuleppe põhjal Läti ja Saksamaa vahel tuuakse täna avalikkuse ette kaubaleping, millele Riias 28. juunil alla kirjutati. Mõlemad lepinguosaliselised riigid määravad üksteisele piiramatud ja suuremad soodustused nii kaubanduslikus kui ka majanduslikus suhtes, merelaevastiku kui ka elama asumise kohta, jättes puutumata siiski pasjade asja ja natsionaalse tööturu kaitse.

Soodustuse alla käib tööstusettevõtete kaitse (ülesleiduste patendid, tööstuslikud mustrid ja mudelid, vabrikute või kaubanduslikud märgid, firmade nimed jne.), samuti ka autori õiguste kaitse kirjanduslikele ja kunstilistele teostele. Tolle kõrguse kohta käib leping nii kaugel, et tollimaks mõlema riigi tööstusproduktide kohta ei või kõrgem olla kui see, mis määratud teiste riikide samasse alasse kuuluvate produktide pealt. Seesama on maksev ka igasuguste maksude, vormaalsuste, mõlema riigi agentide-rändajate, mustrite vahetamise ja isikute varanduse ja asjade veo kohta maa-, vee- ja õhutee kaudu. Teise lepinguosalise riigi kodanikud kasutavad kohtu ees kõiki neid õigusi, mis määratud oma kodanikkudele. Kaubanduslikud, tööstuslikud või rahandusettevõtted, mis asuvad teise riigi territooriumil, loetakse seaduslikeks ka teisel pool. Ühe lepinguosalise riigi kodanikud on teises riigis vahastatud kõikidest rekvisitsioonidest, sõjaväelistest kohustustest rahas kui ka naturas, samuti ka sundlaenudest ja kontributsioonidest.

Soodustuse alla ei käi: a) eesõigused, mis on määratud või edaspidi määratakse naaberriikidele, et kohalikku lähikäimist kergendada piiriäärsetel maariibal; b) eesõigused, mis lepinguosaline riik määrab kolmandale riigile praegu maksvate või edaspidi sõlmitavate tolliliitide põhjal; c) ees-

õigused, mis Läti määranud Soomele, Eestile või Leedule erilise lepingu põhjal. Seesama on maksev ka eesõiguste kohta, mis Läti määranud SSSR'le erilise konventsiooni või tollilepingu põhjal; d) eesõigused, mis üks lepinguosalistest riikidest määrab mõnele kolmandale riigile lepingutes sise- ja välismaa maksude määramise ühtlustamiseks, eriti kahekordse maksu kõrvaldamiseks, otsekooste maksude ja pärandusmaksu suhtes, samuti ka lepingutes õiguste kaitse ja kohtuabi maksu määramise suhtes.

Sisse-, väljaveo ja transiidi kohta ühineti järgmises: omavaheline kaubaühendus tuleb vabastada võimalust mööda sisse- ja väljaveo koelust ja piirramistest.

Lepingut sõlmivad riigid jätavad endale õiguse sõlmida lepinguid: a) tolli-, laevanduse-, õhu- ja autoühenduse kohta; b) vaimliste ja tööstuslike omanduste omavahelise kaitse kohta; c) konsulaar-asjades; omavahelise juriidilise abi kohta, samuti maksude asjus, ja edasi kahekordse maksustamise kõrvaldamise kohta.

Mõtete lahkumineku mõlema lepinguosalise riigi vahel selle lepingu tõlgitsemise ja tarvitamise suhtes lahendab vahekohtus. Vahekohtus moodustatakse igal vastaval juhusel ja koosneb mõlema lepinguosalise riigi esitajatest ühesugusel arvul. Kui mõlema riigi esitajad ei peaks jõudma kokkuleppele, siis kutsuvad nad erapooletu esimehe, keda tarvilisel juhusel palutakse määrata rahvusvahelise Haagi vahekohtu juhataja poolt.

See leping tuleb ratifitseerida ja ratifitseerimise-dokumendid Berliinis ümber vahetada.

Katse herakliit-ehitusmaterjaliga. Hiljuti toimetati Kusnetsovi vabrikus katse herakliit-ehitusmaterjaliga, põletades 3 korda poolteise meetri pikust maja, mis valmistatud herakliit-massist. Maja põletati 35 min. jooksul, mille järele ta veega üle valati. Krohv pudenes mõnes kohas küll maha, kuid mass ise oli ainult umbes poole tolli sügavuses rikutud. Oli kogunud kokku suur hulk asjatundjaid linna ehitus-ettevõtjate, sõjaväe ehitusosakonna, põllutööstusministeeriumi poolt, samuti ka Eesti esitajaid ja ajakirjanduse kaastöölisi, kes katses huviga jälgisid. Neid filmiti. Valiti 10-liikmel. komisjon, kes pidi andma oma otsuse. Herakliidist ehitused tulevat vabriku väljarvamise järele ligi 30—40 protsenti odavamad kui telliskivi-, puu- ja betoon-ehitused.

Teateid kodu- ja välismailt.

Eesti tuletikutööstus ja eksport.

Tuletikutööstus võidab Eestis iga aastaga rohkem tähtsust. — Üldproduktioon ulatus

1922. aastal 62½ miljoni toosi peale, 1925. a. valmistati aga juba 207 milj. toosi; seega on tuletikutööstus kolme viimase aasta jooksul kasvanud enam kui kolmekordseks.

Peale selle valmistatakse ekspordiks tikutraati; 1922. aastal oli selle toodang 66 tuh. kg., 1925. a. aga 296 tuh. kg.

Tuletikutööstuse eduks on aidanud kaasa asjaolu, et Eestis tikkude kui ka tooside jaoks tarviline puumaterjal olemas. Teiseks on viimastel aastatel uute vabrikute asutamiseks põhjustanud Eesti tuletiku nõudmise kasvamine välismaa turgudel ja selle tõttu kasvav ekspord. —

Tuletiku-eksporti kasvamise käiku näitavad järgmised arvud:

Eesti tuletiku väljavedu:

a.	Kaal tonni	(Võrdlev protsent)	Väärtus milj. Emk.
1923. a.	349,5	(100)	29,4
1924. a.	939,8	(268,9)	69,9
1925. a.	1.686,7	(482,6)	117,3

Tikutraadi ekspord:

	Kaal tonni	Väärtus milj. Emk.
1923. a.	306,8	1,9
1924. a.	340,4	3,7
1925. a.	296,3	5,4

Nendest arvudest näeme, et tuletiku-eksport viimase kahe aasta jooksul on suurenenud ligi viiekordselt; tuletikutraadi-eksport on läinud aastal märksa vähem olnud kui kahel eelmisel aastal, kuigi selle kauba peale välisturul suur nõudmine on.

Tuletikke valmistati 1925. aastal 207 miljonit toosi, millest eksporteeriti 121 miljonit toosi ehk 58,5 protsenti kogu toodangust; ülejääv osa läks siseturule. Eesti tuletiku kvaliteet ja pakkimine on laitmatu.

Eesti tuletiku ostja on olnud peamiselt Inglismaa. Kuhu tuletikke ekspordeeritud, näitavad järgmised arvud:

	1924.	1925.
	T o n n i	
Inglismaale	926,0	1.049,8
Saksamaale	13,8	19,4
Ühisriikidesse	—	474,8
Daanimaaale	—	132,5
Rootsimaale	—	10,1

Proovisaadetisi läks 1924. aastal Belgiasse, Soome ja Prantsusmaale, siiski äritehinguid sellele ei järgnenud. Nagu nendest arvudest näha, tuli läinud aastal tähtsa ostjana juure A.-Ühisriigid; ka Daani, kes varem Eesti tuletikke ei ostnud, on 1925. aastal üsna tähtsal määral Eesti tikke impordeerinud. See asjaolu näitab, et Eesti tuletikutööstus on teinud edusamme ka turgude leidmises.

Üldiselt peab siiski tähendama, et võistlust välisturgudel raskendab Rootsi tuletikutrust, mis välismaal kaugemaalatuslikult organiseerinud oma mõjukonna laienemist. Ka Eesti tuletikutööstust on püütud sellesse mõjukonda tõmmata, siiski ei ole see seni veel täiesti korda läinud, kuigi ka Eesti tuletikutööstuses viimastel aastatel välismaa kapitali mõju märksa tähtsat osa etendama on hakanud.

Praegu on Eestis viis tuletikutehast: a.-s. „Lendra“ ja Tallinna tuletikuvabrik „Julius Trumm“ & Ko. a.-s. Tallinnas; „Phönix“ Viljandis, o.-ü. „Baltika“ Paides ja Paul Eiche Ltd. Pärnus.

Raadioasjandus Eestis.

Viimastel aastatel on raadioasjanduse vastu elav huvi tõusnud. Ringhäälingu vastuvõtteaparatuur (nii riigi- kui ka eraaparaadid) on kogu vabariigis 1200 üles seatud. Riiklikke saate- ja vastuvõttejaamu on kogu vabariigis kolm ja peale nende veel üks vastuvõttejaam. Ehitusel on praegu nõندانim. „Kontsessiooni ringhäälingu saatejaam Tallinnas“.

Raadioühenduste eksploatatsioon vabariigi territooriumil on riigi ainuõigus. Raadiojaamade sisseseadmiseks ja eksploatamiseks ringhäälingu otstarbel (kontserdid, kõned ja muud ettekanded) tuleb luba nõutada. Lubasid annab teedeministeerium. Välismaa laevad, aeroplaanid ja muud liikumisvahendid võivad kasutada oma raadioaparatuur Eesti territooriumil ja territooriaalvetes vastavalt teedeministeeriumi määrustele. 1926. a. 10. mai määruse järele („R. T.“ nr. 45 —1926. a.) ei tohi raadiotelegraafi või -telefoni saatejaama sisseseadet laevadel Eesti sadamate piirkonnas tarvitada. Raadiotelegraafi või -telefoni tarvitamine Eesti territooriaalvetes, kui laevad ligemal on ühest Eesti raadio-rannajaamast kui 10 mere miili, võib teostada ainult lähema Eesti rannajaama kaudu, välja arvatud õnnetusjuhtumised, kus laevadel on lubatud pöörduda ka mujale. See käib nii Eesti kui ka välismaa laevade kohta.

Tollimakse võetakse raadioaparatuuride ja nende osade pealt Eestisse sisseveol 0,56 kuldfranki + 30% per klgr. netto. Aparaadid tollitakse ühes eraldi nende jaoks valmistatud kastidega, vutlaritega jne., milledes nad sisse toodud. (Tollitariif § 169 p. 1 ja märkus § 169 ja 170 juure.)

Raadioaparatuuride ja nende osade sisseveoks Eestisse peab olema teedeministeeriumi luba. Muidu ei anta neid kaupasid tolliasutustest välja.

Kõie- ja nõõrikauba valmistamine Eestis.

Ei ole täpseid andmeid, kui palju Eesti turul kõie- ja nõõrikaupu tarvitab. Ligikaudne arvatav tarvitatus on aastas 22.000—25.000 pd. Suurema osa sellest tarvidustest katab Eesti oma tööstus, aga siiski veetakse palju kõie- ja nõõrikaupa väljast sisse.

Kõie- ja nõõritööstusi oli Eestis 1924. a.:

1 suurtööstus	29 töölisega,
7 kesktööstust	49 „
8 väiketööstust	40 „

Kõigi nende tööstuste kogutoodang aastas on umbes 15.000 puuda kõie- ja nõõrikaupa. Valmistamiseks tarvitatakse peaaesjalikult importeeritud kiudained, sest Eesti oma linaid on kallid selleks.

Kõie- ja nõõrikauba sissevedu oli kõige suurem 1922. aastal, kus 145,5 tonni seda kaupa sisse veeti. Hiljemalt on sissevedu vähenenud. 1925. a. veeti sisse ligi 134 tonni.

Sisseveotoll (tollitariif § 190 p. 1 järele) on 0,26 kuldfranki per klgr. netto kõite ja nõõride pealt.

Või ja kanamunade väljavedu Eestist 1926. a. 1. poolel.

(Põllumajanduse peavalit-use andmeid.)

Või ja munade väljavedu Eestist suureneb aast-aastalt järjekindlalt. Ka tänava esimese kuue kuu jooksul on neid aineid tunduvalt rohkem välismaale saadetud kui eelmistel aastatel sama aja jooksul.

Nii veeti võid:

1924. a. 1. poolel	967,0 tonni (brutto)
1925. a. 1. „	2.529,3 „ „
1926. a. 1. „	3.725,6 „ „

Seega on 1925. a. või väljavedu ligi 160% ja 1926. a. ligi 50% võrra suurenenud.

Kanamune on välja veetud järgmiselt:

1924. a. 1. poolel	1.985.760 tk.
1925. a. 1. „	3.620.880 „
1926. a. 1. „	3.994.200 „

Nagu näha, on ka munade väljavedu kiiresti kasvamas, ehk küll see kasvamine tasasemas tempos käib kui või juures: juurekasv on vastavalt 82% ja 10% võrra. Läänud eriti külma talve tõttu, mis munemise peale vähendavalt mõjus, on esimesel veerandaastal munade eksport täiesti seisnud. Kuna aga kanapidamine Eestis on alles viimastel aastatel hoogu võtnud ja selle arendamiseks erilised abinõud tarvitusele võetakse, igasuguste kanapidamise kursuste, ajakir-

jandusliku propageerimise jne. näol, munade väljavedu aga harilikult alles aasta teisel poolel oma haripunkti jõuab, siis on loota, et ka tänava aasta lõpuks juurekasvu protsent tunduvalt suuremaks kujuneb.

Eesti või ja kanamunade väljaveo tähtsamateks sihtmaadeks on tänava, nagu varemaltki, Saksa- ja Inglismaa olnud. Vähemal määral veeti võid Daani- ja mune Rootsi- ja Ühisriikidesse on üks proovisaadetis võid läinud.

Järgmine tabel näitab või ja kanamunade väljavedu k. a. 1. poolel maade järele:

Või väljavedu:

Inglismaale	1.399,4 tonni (brutto).
Saksamaale	2.307,4 „ „
Daani	18,8 „ „
Am. Ühisriikidesse	0,06 „ „

Kokku 3.725,6 tonni (brutto).

Munade väljavedu:

Saksamaale	2.616.120 tk.
Inglismaale	1.160.610 tk.
Rootsi	217.440 tk.

Kokku 3.994.200 tk.

Vene ostud Lodsis. Vene raudteede liikuva koosseisu tellimised Poolale.

Varssavist teatatakse, et Varssavi Vene kaubandusesituse esitaja peab läbirääkimisi praegu Lodsis suurema partii puuvillalõnga ostmise üle 800.000 dollari väärtuses, samuti 15 miljoni koti üle, mille järele praegu, vija ja kartulisaga puhul, Venes suur nõudmine valitseb. Samal ajal alustasid Vene esitajad läbirääkimisi Poola Ülem-Sileesia söetööstusega tina ja tsingi muretsemise asjus 400.000 dollari väärtuses. Kuuldavasti andvat Venemaa Poolale peale selle tellimisi raudteede liikuva koosseisu peale.

Venemaa astub üleilmlikku tuletiku-sündikaati?

Vene tuletiku-sündikaat otsustas põhimõtteliselt astuda üleilmlikku tuletiku-sündikaati, mille asukoht teatavasti on Stokholmis. Kuid seejuures seavad venelased üles kaugeulatuslikud nõudmised, mis sündikaat ei leia võimaliku olevat vastu võtta. Venemaa tahab enese jaoks hoida kõik Uue- ja Kauge-ida turud. Sündikaadi esitajad on valmis seda nõudmist rahuldama tingimusel, et Vene valitsus välismaa tuletikkude sissevedu Venesse lubaks, kuid selle lükkasid venelased tagasi. Selle peale katkestati läbirääkimised, kuid alustatavat sügisel uuesti.

Ameerika-Vene kaubanduskoja asutamine.

Juulikuu esimesel poolel leidis aset American-Russian Chamber of Commerce'i asutav koosolek, millest võtsid osa Ameerika rahandus- ja majandusilma tuntud juhid. Presidendiks valiti Reeve Schley, Chase National Bank'i abiesimees, kes oma tervituskõnes selgesti toonitas, et uue kaubanduskoja ülesandeks on Ameerika-Vene kaubanduse edendamise, ilma et kuidagi mingisuguseid poliitilisi sihte taga aetaks. Nõukogu liikmeteks on muu seas J. V. Davis, demokraatlik presidendi-kandidaat 1924. a., J. D. Rockefeller jun. ja teised tähtsad Ameerika tegelased. Endine Nõukogude rahanduskomissar sõitis Moskvasse üle Pariisi New-Yorki, et Vene-Ameerika kaubanduskojas krediitide ja kaupade müügi üle Nõukogude liitu läbi rääkida.

Mis takistab majandusvahekorra korraldamist Nõukogude Venega.

„Rigas Sinas“ nr. 159 kirjutab oma juhtkirjas:

Läti-Saksa kaubalepingu allkirjutamisega on korraldatud majandus-vahekord meie suurema läänepoolse naaberriigiga. Nüüd oleks aeg korraldada seda ka meie suure naaberriigiga idas.

Läti valitsus ja ajakirjandus on alati olnud majandusvahekorra korraldamise poolt Nõukogude Venega, kuid meie suure naabri ülalpidamine sunnib meid tagasihoidlikud ja isegi jahead olema.

Õnnetus on see, et Venemaa laseb end juhtida oma majandustoiminguis mitte majanduse ja otstarbekohasuse, vaid poliitilistest motiividest. Tuletame ainult meele meie majandusdelegatsiooni sõitu Moskvasse. Misuguse vaimustu-

sega võeti seal meie töösturite ja parlamendi esitajaid vastu! Lubati miljonite peale tellimisi anda jne. Eesti ja Leedu, kelle delegatsioonidel Moskvas ei õnnestunud, vaatasid meie peale kadedusega.

Möödus aeg, kuid loodetud tellimised ei tulnud. Nõuk. Vene oli poliitilistel põhjustel Balti riike ära kasutanud abinõuks, et meie ajakirjanduse kiitvate artiklite toetusel Öhtu-Euroopas soodsaid toiminguid sõlmida. Sedasama tuleb ütelda transiidi kohta, mille peal meie suure naabri osav käsi kogu aeg warsti Eesti, siis jällegi Läti või Leedu akna juures poliitilist sarenaadi mängis.

Sarnastel olukordadel ei olnud meie ajakirjandusel vähematki põhjust propageerida Läti-Vene majanduslikku lähenemist, Läti ajakirjandusel tuli iga meie naabri sammu peale teatud umbusaldusega vaadata. Siiski ei ole meie ajakirjanduse toon kunagi Venele vaenulik olnud.

Ka praegu ei ole olukorrad paremad, vähemalt mitte sarnased, et tõsiselt võiks rääkida majanduslepingu sõlmimisest. Enne kui Nõukogude Vene loobunud ei ole majandustoimingute juures end juhtida lasta poliitilistest, resp. ülemaailmse revolutsiooni ettevalmistamise motiividest, ei või me selle kindlad olla, et tema seda lepingut täidab.

Nõuk. Vene taktikale ei või etteheiteid teha — iga riik töötab oma huvides, kuid niisama vähe õigust on meile ette heita, et meie oma huvisid kaitseme. Venemaaga on katsunud kaubelda suured ja tugevad riigid, kes endale üht ja teist eksperimenti võivad lubada. Meie oleme liig väikesed ja meie abinõud liig piiratud, et endale lubada niisugust „ehet“, et praegustel olukordadel organiseerida kaubandust Nõukogude Venega.

Näitusi ja messe.

Pärnu põllumajanduse erinäitus.

Uudisena töötamas kraavikaevamiseader.

Käesoleva kuu 28., 29., 30. päeval Pärnus ärapeetavatel põllumajanduse erinäitustel näidatakse korralikku karjatoimist ja -hoidu, sulloomade kasvatust, aiandust, seemne- ja sordiparandust. Esimesed osakonnad näitavad paremat arenemist oma alal maakonnas. Sordiparandus on aga Pärnus uudiseks. Peale selle demonstreeritakse näitusel põllumehele ülitähtsat tööriista, 8 hobusega veetavat kraavikaevamise-
atra. Selle töö on uudiseks ja huvitav mitte ai-

nult Pärnumaa põllumeestele, vaid tähtis terve Eesti põllumajandusele. Iga põllupidaja võib seal juures käsitsi labidatööd võrrelda masinatööga. Kraavikaevamise-
adra kaastööline, uue-
matüübiline mulla-kühvel, esineb töös. Mulla-kühvliga veetakse laiali kraavimulda, põllule veetud kompostihunnikuid ja tasandatakse põlde. Kõik mainitud tööd on seni tehtud käsitsi labidaga, mis väga kulukas. Veel võib näitusel näha korralikku sõnniku alalhoidu põllul, s. o. ajakohast komposti-tegemist ja lõpuks selle laiali-vedamist.

VI rahvusvaheline idamess.

Lvovis (Lemberg), Poolamaal, peetakse ära VI. rahvusvaheline idamess 5.—15. septembrini s. a. Näitusel on ehitus- ja hügieeni-osakonnad. Teated saab: Ostmesse Lvov, Jagiellonska' 1.

Uusi seadusi ja määrusi.

Alkoholikaupade salaveo vastu võitlemine.

Konventsioon, mis sõlmitud Helsingis, 19. aug. 1925. a., alkoholikaupade salaveo vastu võitlemise kohta Eesti ja teiste Põhja-Euroopa riikide vahel, konventsiooni lõpuprotokoll ja kokkulepe kontrollvööde kohta Soome lähe-, astusid Eesti kohta 29. juulil 1926. a. jõusse („R. T.“ nr. 58 — 1926. a.). Konventsiooni lõpuprotokoll ja kokkulepe kontrollvööde kohta on avaldatud „R. T.“ nr. 38 — 1926. a.

Liha ja lihasaaduste väljavedu.

Soolatud seakülgedele (bacon), mis Eestist välismaale veetakse, tuleb uue määruse järel („R. T.“ nr. 59 — 1926. a.) põletada peale ovaalkujuline tempel. Templi keskel on purjelaeva kujutus, ülempiiril serval sõna „Estonian“ ja alumisel „Produce“. Templi otstes on paigutatud tapamaja nimetuse algtähed.

Varemalt tembeldati liha värviga, mis kergesti kustub.

Venemaalt toodud sigadest valmistatud seakülgedele põletatakse rombikujuline tempel, millel sõnad: „Russian bacon, prepar. in Estonia“.

Eetiste välismaadelt sisseveetav liha, vorstid, kon-ervid jne., lähevad enne kui neid sisetu- rule lastakse vastava kontrolli alla.

Määrus selles asjas on avaldatud „R. T.“ nr. 59 — 1926. a.

Liha, mida reisijad oma isiklikuks tarvitamiseks kaasa toovad, samuti ka liha, mis laevadel reisijate ja meeskonna toiduks kaasas on, kontrolli alla ei lähe.

Tallinna sadama tegevus

25. juulist — 10. augustini.

Sisse klaaritud üldse 78 laeva, nendest:

Eesti lipu all	27	aurikut	
Saksa „ „	21	„	ja mootorpaati
Soome „ „	18	„	„

Rootsi lipu all	5	aurikut	ja	mootorpaati.
Inglise „ „	3	„	„	„
Daani „ „	3	„	„	„
Norra „ „	1	„	„	„

Laevad töid peaaeghikult segakaupa ja reisi- jaid, kuna 2 tuli põllurammuga, 1 paberimassiga, 1 heeringatega ja 1 kivisöe ja koksiga.

Sama aja jooksul klaariti sadamast välja 70 mitmesugust laeva, enamikus segakaupa ja reisi- jatega: 1 laev viis loomi Rootsi, 1 tsementi Vii- buri, 2 gipsi Helsingi ja 1 metsamaterjali ja lmu Dundeesse.

Pärnu sadama tegevus

25. juulist — 10. augustini:

Sisse klaaritud üldse 19 laeva, nendest

Eesti lipu all	9	aurikut
Saksa „ „	4	„
Soome „ „	1	mootorlaev
Inglise „ „	2	aurikut
Rootsi „ „	2	„
Läti „ „	1	„

Laevad töid peaaeghikult segakaupa ja reisi- jaid, kuna 1 tuli petrooleumiga Danzigist, 1 põllu- rammuga Stockholmist.

Sama aja jooksul klaariti Pärnu sadamast välja 14 mitmesugust laeva, enamikus segakaupa ja reisijatega. 1 laev viis propse Bouesse, 1 Grangemouthi, kuna 1 telliskive Helsingi.

Äriettevõtete koosolekuid:

13. augustil:

O.-ü. „Järv ja Ko.“ 2. erakorraline pea- koosolek, kell 11 homm. Tatari tän. 21-a.

17. augustil:

Eestimaa Põllumajanduse ja tööstuse a.-s. erakorraline peakoosolek, kell 5 p. l. S. Kloostri t. 11.

20. augustil:

„Richard Mayer“ teiskordne korraline peakoosolek, kell 8 p. l. Viru tän. 1—4.

29. augustil:

A.-s. „Linaprodukt“ erakorraline pea- koosolek, kell 10 homm. Mõisakülas, seltsi vab- riku ruumel.

Turgude ülevaade.

Teravili. Andmed uue lõikuse kohta, mis Põhja-Ameerika Ühend. riikides eriti rikkalik, hakkavad selguma ja hinnad, mis seni väga kõikusid, võtavad püsivama ilme. Saksamaal noteeriti augusti algul nisu 310—313 Rmk., rukis — 185—190 Rmk., Chicagos nisu 147½ cts.

Kivisüsi. Saksamaal oli tegevus söeturul viimase kahe nädala jooksul väga elav. Hinnad ilmutasid järjekindlat tõusu tendentsi. Prantsusmaa sissevedu Saksamaalt tõusis juunikuul 616.000 tonni peale 415.000 tonni vastu mais. Inglismaal on söe sissevedu mujalt tunduvalt kasvanud.

Puuvillaturul on hinnad tõusmas. Ameerika Ühend. riikides kerkisid hinnad 18,75 pealt 19,20 cts. peale.

Metalliturul on kasvav nõudmine põhjustanud uue hindade tõusu. Juulikuul on nõudmine olnud märksa suurem kui juunis ja mais. Ameerika Ühend. riikides noteeriti augusti algul vask 14,42 cts. 14,37 vastu eelmisel nädalal.

Karjasaaduste-turg. Eesti või Londoni turul 4—6 sh. sentnerilt kallim, teiste sortide hindades pole suuremaid muutusi olnud. Nõudmine on augusti algul tunduvalt paranenud, eriti paremate sortide peale. Kopenhaagenis noteeriti või 304 krooni 310 krooni asemel eelmisel nädalal.

Baconi järele pole kuigi suurt nõudmist. Põhjuseks edasikestev söestreik. Rootsi baconi hind

on veidi lungenud, umbes 4 sh. võrra tsentnerilt. Sissevedu Daanist on lõikuse algusega vähenenud.

Munade hinnad on kõigis sortides kerkinud. On oodata uut hindade tõusu. Nõudmine, eriti paremate sortide peale, on elav.

„KAUBANDUS-TÖÖSTUSKOJA TEATAJA“

poolaasta - tellijaid palutakse tellimise uuendamisega rutata, et ajakirja saatmises vahet ei tuleks.

TALITUS.

Toiduainete-turg.

1926. a.

London.

10. VIII.

Nisu, kaal — 496	Inglise naela	
Northern Manitoba . . .	£	57/6
Hard Winter		52/6
Rosario Santa	"	
Jahu, kaal — 280	Ingl. naela.	
Manitoba	"	46/
Austraalia	"	42/3
Kansas	"	43/9
Odrad		
Kanada Nr. 3, kaal — 370	Ingl. naela	
Kalifornia, kaal — 424	Ingl. naela	
	"	38/3
Kaerad, kaal — 320	Inglise naela	
La Plata	"	21/
Kanada Nr. 2	"	25/7½
31. VII. Linad, cif		
Riga Z. K.	"	64/ — 63/—
Pärnu H. D.	"	— — —
Slanetz U/A Medium . . .	"	75/ — —

Bacon, kaal — 112	Inglise naela	sh.
Iiri	"	127/— — 140/—
Daani	"	122/— — 130/—
Kanada	"	116/— — 124/—
Ameerika	"	— —
Munad, kaal — 120	Ingl. naela	
Inglise	"	11/6 — 15/6
Iiri	"	11/6 — 14/6
Või, kaal — 112	Inglise naela	
Hollandi	"	158/— — 164/—
Daani	"	178/— — 180/—
Uus-Meremaa	"	160/— — 172/—
Austraalia	"	144/— — 168/—
Argentiina	"	146/— — 160/—
10 VIII. Eesti või		
Läti	"	162/— — 168/—
	"	156/— — 160/—

Hamburg.

10. VIII. Nisu		
Sisemaa, tonni eest . . .	Rmk.	266 — 274
Manitoba, cif. 100 kgr. eest		
termin	Fl.	16.10
Hard Winter, cif 100 kgr.		
eest	"	14.80
Ameerika jahu, cif 100 kgr.		
eest	\$	8 — 9 ¹ / ₂

Rukis		
Sisemaa, tonni eest . . .	Rmk.	184 — 190
Western II, cif 100 kgr. eest	Fl.	10.50

Kaerad		
Sisemaa, tonni eest . . .	Rmk.	186 — 194

7. VIII. Odrad, talve,		
Sisemaa, tonni eest . . .	"	163 — 169

Odrad, süve,		
Sisemaa, tonni eest . . .	"	190 — 220

10. VIII. Suhkur		
C. S. R. Feinkorn, 50 kgr. .		
eest loco	£	14/5 ¹ / ₄
Saksa „Eksport“, 50 kgr.		
eest termin	"	14/6 ³ / ₄
Jaava	"	14/6 ³ / ₄
American Fine Granulated,		
50 kgr. eest		—

Riis		
Burmah II, 50 kgr. eest . .	£	16/9

Rasv		
Purelard American, 100 kgr.		
eest	\$	39
Steamlard 100 kgr.	"	37 ³ / ₄

Või, Berliini en gros hinnad,		
tsentneri eest sisemaa I sort	Mrk.	178.—
„ II „	"	153.—
Eesti või värsket saadetis	"	179.—
„ „ vanem „	"	172 — 174.—

Välisbörsid.

	L O N D O N								
	29. VII	30. VII	3. VIII	4. VIII	5. VIII	6. VIII	7. VIII	9. VIII	10. VIII
Frank . . .	205.00	202.25	182.75	168.60	170.00	161.62	161.75	167 ¹ / ₄	171.25
Dollar . . .	4.8628	4.86 ¹ / ₄	4.86 ¹ / ₄	4.8628	4.86 ¹ / ₂	4.8631	4.86 ¹ / ₄	4.86 ¹ / ₄	4.86 ¹ / ₄
Rootsi kroon	18.16	18.16 ¹ / ₂	18.16 ¹ / ₂	18.16 ¹ / ₄	18.16 ¹ / ₄	18.17 ¹ / ₄	18.17	18.16 ³ / ₄	18.17
Daani kroon	18.35	18.33	18.33	18.33	18.33	18.34	18.34	18.34	18.34
Norra kroon	22.18	22.18	22.18 ¹ / ₂	22.19	22.19	22.20	22.20	22.21	22.18
Saksa mark	20.42 ³ / ₄	20.42 ¹ / ₂	20.42	20.42	20.42 ¹ / ₄	20.42 ¹ / ₂	20.43	20.42 ³ / ₄	20.42 ³ / ₄
Soome mark	193.32	193.12	193.06	193.06	193.06	193.06	193.06	193.06	193.06
Floriin . . .	12.10	12.10	12.1012	12.1031	12.11	12.11 ¹ / ₂	12.11 ³ / ₄	12.1118	12.11
Liir	149.35	151	149	147.75	146.25	144.50	144.00	144.62	145.00
Helveetsia fr.	25.12	25.12	25.12	25.12	25.13	25.17	25.16	25.14	25.14
Tsh.-Sl. kr.	164.18	164.12	164.12	164.18	164.18	164.12	164.12	164.06	164.12
Belgia frank	195.50	192.75	180.50	170.50	173.00	171.25	171.75	174.75	174.75
Austria schl.	34.43	34.41	34.45	34.41	34.41	34.40	34.37	34.40	34.40
Poola slot .	45.50	45.50	45.50	45.00	45.00	44.00	45.00	—	44.50
Pengo . . .	347.800	347.800	347.850	347.850	347.850	347.850	347.800	347.850	347.850
Latt	25.21	25.21	25.21	25.21	25.21	25.21	25.21	25.21	25.21
Litt	49.37	49.37	49.37	49.37	49.37	49.37	49.37	49.37	49.37
Tshervonets.	947.50	947.50	947.50	944.00	944.00	944.00	944.00	944.00	944.00
Kuld p/unts.	84/11	84/11 ¹ / ₂	84/10 ¹ / ₂	84/9 ³ / ₄	84/10	84/10 ¹ / ₂	84/10 ¹ / ₂	84/10 ¹ / ₄	84/10 ¹ / ₄
Höbe p/unts	2/59/16	2/57/16	2/58/16	2/51/4	2/51/16	2/45/8	2/4 ¹ / ₂	2/4.18/16	2/45/8
Plaat. p/unts	—	—	—	—	—	—	410/-420/-	—	—

	B E R L I N								
	29. VII	30. VII	3. VIII	4. VIII	5. VIII	6. VIII	7. VIII	9. VIII	10. VIII
Naelsterling.	20.417	20.420	20.427	20.423	20.224	20.227	20.425	20.421	20.423
Frank . . .	9.93	10.10 ¹ / ₂	11.24	12.03	11.85	13.01	12.65	12.33	11.90
Dollar . . .	4.2	4.2	4.2	4.2	4.2	4.2	4.2	4.2	4.2
Rootsi kroon	112.40	112.40	112.41	112.40	112.40	112.35	112.40	112.42	112.40
Daani kroon	111.35	111.40	111.47	111.46	111.46	111.48	111.45	111.42	111.42
Norra kroon	92.00	92.00	92.00	92.00	92.05	92.00	91.95	91.95	92.00
Soome mark	10.568	10.57	10.573	10.573	10.572	10.57	10.573	10.57	10.574
Floriin . . .	168.80	168.78	168.70	168.70	168.69	168.62	168.62	168.59	168.63
Liir	13.58	13.52	13.63	14.12	13.90	14.25	14.19	14.13	14.10
Helveetsia fr.	81.24	81.23	81.25	81.25	81.25	81.18	81.20	81.20	81.21
Tsh.-Sl. kr.	12.443	12.438	12.442	12.44	12.442	12.38	12.436	12.438	12.44
Belgia frank	10.35	10.59	11.42	12.08	11.70	12.40	11.94	10.72	11.68

Tallinna börsikomitee juures asuva kaupade ja prahtide komisjoni poolt koteeritava kaupade nimekiri ja hinnad (en gros).

Jahud: nisu, pehme, kõrgem s., Ameerika ja inglise pd. 860—915	Tangud soja pd. 330
sõre, kõrgem sort	Jahu, päevalille " 260
Ameerika ja inglise " 900—915	Segajõutoit I s. " 270—280
"J. Puhk ja Pojad" rukkijahu . 295—310	II s. " 230—240
" " " " püül 440—460	Nisukliid " 185—195
"J. Puhk ja Pojad" suurveski saadused. Hinnad arvatud 50 klg. eest ühes valge puuvil- lase kotiga:	Puuvillane riie, Bjas arss. 41,50—51,50
Püülijahu:	" " Mitkal " 31,50—38,50
Rukkipüül patent (à 50 kg.) puud mk. 560	Lina, Liivi R pd. 1400
harilik (à 4 pd.) " 465	" Petseri " 1600
"Eesti parem" saiajahu à 50 kg. 905	" Võru " 1575
"Kalev" " " " " " 865	" Tartu " 1425
"Taara" " " " " " 835	" masinapuhastus T. F. " 1850
"Kungla" " " " " " 815	Linaseemned, õli 87 1/2% basis 330—340
"Sampo" " " " " " 730	" külvi 98% basis " —
Manna " 950	Takud, Codilla, I " 1000
Jahu: nisu, pehme — sõre 720—910	" " II " 750
A/S. Rotermanni tehaste jahud:	" " III " 400
nisu, pehme — sõre " 685—935	Kivisüsi, auru, Yorkshire, 2k.pest. " 56—57
Rukkijahud " 290—330	" " Newcastle " 53—54
" " " " " " —	" sepa " —
" püül " 420—450	Koks, valu " 65—70
Nisu, Eesti " —	" gaasi " 70
Rukis, Poola " 260	Põlevkivi, I sort a " 10
" Poola ja Vene " —	" " I " b " 9
Kaerad, toidu, välismaa " 270—280	" " II " " 7,50
Odrad, õlle, " —	" " III " 5,00
" toidu " 285—295	" Fenolaat " 200
Riis, Burma II " 680—690	" Gudroon " 250
Piim, pudelites ltr. 16	" pigi " 190
lahtine tp. 16	Raud, sordi " 230—240
Või, meierei, eksport, I sort pd. 4120—4200	" vits " 365—480
Margariin, välismaa " 1960—2240	" plekk " 370—510
Kaseiin, Eesti " 1300—1400	Raudtalad " 260—270
Juust "Schweitsi", kodumaa " 2600—2800	" plekk, tsingitud " 670—710
Munad, eksport I s. (kast 1440 tk.) " 10.800	Teras, vedru " 460—520
" " II s. (" 1440 tk.) " 9.660	" tööriistade " 1200—1400
Kakao, Hollandi " 2000—2600	Malm " 170—180
" " " " " 1800	Inglitina " 9500—10.000
" Ameerika " 1400—1600	Seatina " 1350—1400
Kohv, Rio, Santos " 5400—5600	Vaskplekk, punane " 3500—3600
" " Kesk-Ameerika sordid " 6200—7600	" " valge " 3200—3400
Tee, lahtine, Orange Pekoe, Tseilon " 8200—8600	Tsink-plekk " 1600—1750
" " " " " 7200—8000	Masinaõli, Vene, Nobel nr. II. " 480—530
" " " " " 4400—5600	" Poola " 480—560
Suhkur, peenike, valge, Danzigi " —	" Ameerika " 570—640
" " " " " 680—685	" mootor " 700—760
" " " " " 665—670	" Auto " 950—1200
Suhkur, peenike, valge, Poola " 650	Linaseemneõli " 1430—1470
Siirup, kartuli, 42% " 650	Värnits " 1460—1500
Glükoos " 650	Tsilindriõli, Vene " 625—950
Sool, lahtine, Vene " 52—54	" Poola " 490—650
" " " " " 56	" Ameerika haril. aur. 280° " 570—590
Heeringad Yarmouth, Matties tünn 4000—4300	" " ülekuum. " 320° " 935—975
" " " " " 4300—4500	Põlevkiviõli " 180—210
" " Shoti, Matties " 4600—4700	Nafta, Vene " 210—220
" " " " " 4800—4900	" Poola " 190—210
" " " " " 2500	" Ameerika " 190—210
" " Norra Slo " 2000	Petrooleum, Vene, sisternid ja vaadid " 225—245
" " " " " 2000	" " Poola, sist. ja vaadid " 245—250
Liha, sea, I sort pd. 1960—2000	" " Am., sistern. ja vaadid " 245—260
loomaa, I sort " 880—1240	Bensiin, Vene " 525—560
Pekk, eksport, I. sort " 280—290	" " Poola " 515—600
Õlikoogid, linaseemne " 250	" " Ameerika " 600—620
" " " " " 250	Pesusooda, välismaa " 195
" " " " " —	" " kodumaa " 175—180
" " " " " —	Seebikivi 72—74% " 500—540
" " " " " —	Parkimiseekstrakt " —

Värvid, nigrosiin, vees sulav, välism pd.	9200
" tsinkvalge, välism.	1500-1650
" tinavalge, "	1590-1620
" ooker, "	360-470
Vaetisained, salpeeter, Norra	1980
" " Tshili pd.	415-420
" superfosfaat 18-20%	kott 625-670
" thomasjahu 15-16%	" 600
" kaalisool 30%	" 740-765
" " 40%	" 940-965
" kainiit 13% pd.	49
Vävelhapuammoniaak	kott 2065
Lubjalämmastik	1850
Vosvoriit, Eesti 6%	" —
Eesti rikast. vosvoriit 28-30%	" 500
Paber, rotatsiooni	pd 410
Tsement, Portland, Port-Kunda	tünn 875-925
pütt 10 pd. 10 nl.	875-925
Tsement, Aseri	" —
Krit, toores pd.	120
" pestud	" 120
Asfalt	" 280-300
Kivitõrv	" 350-400
Puutõrv	" 48-50
Lubi	" 25
Kips, tükikides	" 40
" jahvatatud	" 50-75
" krohvimise	" 6000
Telliskivid, I sort tuhat	" —
" A.-s. "Selikaat"	" 4000-4500
Tuletikud, orig. kast (5000 toosi)	" 4300-4900
Nahk, talla, Eesti, kodumaa tooresnahast valmist, pd. I s.	pd. 5400-5600
Nahk, talla, Ameerika tooresn. valmistatud, I sort	" 6000-6100
Nahk, talla, Ameerika tooresn. valmistatud, II sort	" 5400-5600
Tooresnahk, väikesed ja suured	" —
Silikaat D/B/B	" —
Puumaterjalid, saetud	" —
Eesti Strd I, II ja III s. frko Tall	" —
" IV s.	" —
" propsid; 7x7	" —
" liiprid	" —
Põletispuud, seg. 20 kaski, k.-s.	" —

Prahid:

Lina	
Tallinn — Stettiin	tonn sh. 18/
" — Gent	" 21/
" — Dundee	" 35/
" — Belfast	" —
Takud	
Puumaterjalid D/B/B	Standard
Tallinn — London	sh. 48/
" — E. C. C. P. (Inglise ida-läänerand)	" 44-53/
" — Antwerpen	" 38/
" — Southampton	" 53/
" — Manchester	" 55/
" — Amsterdam	" —
" — Dundee	" —
25 talve juuremaks.	
Segakaup	
Tallinn — Stettiin	tonn sh. 12-25
" — London	" —
" — Stokholm	" Rkr. 12-25
Või	
Tallinn — Stettiin	tünn —
Kartulid	
Tallinn — Stokholm	tonn Rkr. —

Tallinna börsi kursisedel.

		28. VII	30. VII	2. VIII	4. VIII	6. VIII	9. VIII	11. VIII
1 dollar	T. —	—	—	—	—	—	—	—
	O. 372	372	372	372	372	372	372	372
1 naelsterling	M. 375	375	375	375	375	375	375	375
	T. —	—	—	—	—	—	—	—
100 Saksa riigimark	O. 1809	1809	1809	1809	1809	1809	1809	1809
	M. 1824	1824	1824	1824	1824	1824	1824	1824
100 Soome marka	T. —	—	—	—	—	—	—	—
	O. 937	937	937	937	937	937	937	937
100 Rootsi krooni	M. 947	947	947	947	947	947	947	947
	T. —	—	—	—	—	—	—	—
100 Daani krooni	O. 9975	9975	9975	9975	9975	9975	9975	9975
	M. 10.075	10.075	10.075	10.075	10.075	10.075	10.075	10.075
100 Prantsuse franki	T. —	—	—	—	—	—	—	—
	O. 885	865	895	1000	1045	1065	1065	1005
100 Hollandi guldent	M. 960	940	970	1075	1120	1140	1080	1080
	T. —	—	—	—	—	—	—	—
100 latti	O. 14.975	14.975	14.975	14.975	14.975	14.975	14.975	14.975
	M. 15.200	15.200	15.200	15.200	15.200	15.200	15.200	15.200
100 Tshheo-Slovakkia krooni	T. —	—	—	—	—	—	—	—
	O. 7150	7150	7150	7150	7150	7150	7150	7150
100 Helveetsia franki	M. 7250	7250	7250	7250	7250	7250	7250	7250
	T. —	—	—	—	—	—	—	—
100 Norra krooni	O. 1105	1105	1105	1105	1105	1105	1105	1105
	M. 1130	1130	1130	1130	1130	1130	1130	1130
100 Itaalia liiri	T. —	—	—	—	—	—	—	—
	O. 7190	7190	7190	7190	7190	7190	7190	7190
1000 Ungari krooni	M. 7290	7290	7290	7290	7290	7290	7290	7290
	T. —	—	—	—	—	—	—	—
1 Austria shilling	O. 8200	8200	8200	8200	8200	8200	8200	8200
	M. 8300	8300	8300	8300	8300	8300	8300	8300
1 tsheronets (tshekk)	T. —	—	—	—	—	—	—	—
	O. 885	925	945	1010	1025	1025	985	985
1 Poola slot	M. 960	1000	1020	1085	1100	1100	1060	1060
	T. —	—	—	—	—	—	—	—
1000 Austria shilling	O. 1160	1210	1230	1250	1240	1235	1225	1225
	M. 1210	1260	1280	1300	1290	1310	1300	1300
1 tsheronets (tshekk)	T. —	—	—	—	—	—	—	—
	O. 5,15	5,15	5,15	5,15	5,15	5,15	5,15	5,15
1 Austria shilling	M. 5,40	5,40	5,40	5,40	5,40	5,40	5,40	5,40
	T. —	—	—	—	—	—	—	—
1 tsheronets (tshekk)	O. 52,50	52,50	52,50	52,50	52,50	52,50	52,50	52,50
	M. 54,00	54,00	54,00	54,00	54,00	54,00	54,00	54,00
1 Poola slot	T. —	—	—	—	—	—	—	—
	O. 1895	1895	1895	1895	1895	1895	1895	1895
1 Eesti kroon	M. 1925	1925	1925	1925	1925	1925	1925	1925
	T. —	—	—	—	—	—	—	—
1 Eesti kroon	O. 37,00	37,00	37,00	37,00	37,00	37,00	37,00	37,00
	M. 42,00	42,00	42,00	42,00	42,00	42,00	42,00	42,00
1 Eesti kroon	T. 100	100	100	100	100	100	100	100
	O. —	—	—	—	—	—	—	—
1 Eesti kroon	M. —	—	—	—	—	—	—	—
	O. —	—	—	—	—	—	—	—